

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž
Sotsiaaltöö korralduse osakond

Siiri Jõul

HUVIHARIDUSE VAJALIKKUS JA VÕIMALUSED VÄHEKINDLUSTATUD LASTELE PÄRNU LINNA NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja: Kandela Õun

Pärnu 2015

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Teoreetiline taust huvihariduse vajalikkusest vähekindlustatud lastele	5
1.1. Huvihariduse eesmärk ja ülesanded	5
1.2. Huvihariduse rahastamine ja HUKK-AP ehk Huvikoolide Kaasamise ja Arengu Programm	8
1.3. Vaesuse olemus ja selle mustrid.....	11
1.4. Vaesuses lapsed kui suurim riskigrupp	13
1.5. Vajaduste ja motivatsiooni teooria	17
2. Uurimus huvihariduse võimaluste kohta Pärnu linna näitel	21
2.1. Uurimuse valim ja läbiviimine	21
2.2. Andmekogumismeetod ja analüüs.....	23
2.3. Uurimisandmete analüüs ja uurimistulemused.....	23
2.3.1. Ülevaade Pärnu linnas toimetulekutoetust saavatest peredest, kus kasvavad kooliealised lapsed	23
2.3.2. Huvikoolide soodustused	24
2.3.3. Huvihariduse mõju lapsele	33
2.3.4. Huviharidus Mõttekojal osalemine	41
2.3.5. HUKK-AP projekt Pärnu näitel	42
2.4. Arutelu ja järeldused	44
Kokkuvõte	48
Viidatud allikad.....	50
Lisad.....	53
Lisa 1. Vaesuse leevendamisele on koostatud erinevaid suunatud tegevusi	53
Lisa 2. Uurimus vähekindlustatud laste huviharidus võimaluste kohta Pärnu linnas ..	55
Lisa 3. Küsimused Pärnu Linnavalituse HUKK-AP koordinaatorile.....	56
Summary	57

SISSEJUHATUS

Vaesust võib määratleda nii inimeste, leibkondade kui ka riikide tasemel. Maailmas on nii rikkaid kui vaeseid riike, kusjuures Euroopa riigid on enamasti jõukad ja seal on suurema osa inimeste elujärg heal tasemel. Siiski pole vaesus Euroopaski tundmatu. Suhtelises vaesuses elas 2013. aastal 22,1% Eesti elanikkonnast (Statistikaamet). Suhtelist vaesust kogevate inimeste üldine osatähtsus jäi varasema aastaga võrreldes samaks, elanikkonna sissetulek aga tõusis.

Lapsed on kohustatud käima koolis ja omandama tasemeharidust, kuid pärast koolitunde jääb neil vaba aeg, mis ei kulu vaid koduste õppetükkide tegemisele. Aktiivses eas lapsed ei oska sageli passiivselt puhata ega soovi lõunauinakut teha. Seetõttu tuleb laste aega sisustada, et neile ei jääks võimalust liiga palju arvuti taga aega veeta, televiisorit vaadata või niisama tänavale uitama minna. Siinkohal tulevad appi huviringid, trennid, lastelaagrid, spordiklubid jne. (Eesti piirkondlik...2015)

Kõige rohkem kannatavad vaesuse all lasterikkad ja üksikvanemaga pered. Vaesusest tingituna ei pruugi nende perede lastel olla võimalik tegeleda huviharidusega väljaspool kodu.

Noored saavad huvihariduse kaudu eluks vajalikke pädevusi nagu loovus, julgus, koostöö- ja probleemilahendusoskus, teadmised tervislikest eluviisidest, praktilised kogemused eri valdkondadest, sotsiaalsed oskused. Eesti huviharidus on laiaulatuslik, kvaliteetne ja võimaldab suuremal või vähemal määral kõike ülesloetletut. Seda aga mitte kõigile noortele. Tihti jääb huvitegevus kättesaamatuks just neile, kes seda väga vajaksid. Takistuseks on nii perekondlikud kui majanduslikud võimalused, aga ka huvitegevuse kvaliteet, sisu ja kättesaadavus noore kodukohas. (Avatud...2015)

Käesolevas lõputöös uuritakse vähekindlustatud laste võimalusi huviharidusele Pärnu linnas. Töö eesmärgiks on välja selgitada vähekindlustatud laste võimalused

huviharidusele väljaspool kooli ja teha ettepanekud kuidas jõuaks huviharidus kõikide lasteni olenemata majanduslikust olukorrast.

Antud lõputöö uurimisülesanneteks on:

1. Uurida erinevatest kirjandusallikatest, kuidas mõjutab huvitegevus laste arengut.
2. Uurida, milline on Pärnu linnas olukord nendel lastel, kellel ei jätku rahalisi võimalusi tegelemaks huvitegevusega ja kui palju lapsi kasutab võimalust taotleda Pärnu linnalt huvihariduse toetust.
3. Viia läbi intervjuu erinevate Pärnu linna huvialakoolidega nende soodustuste süsteemi kohta.
4. Viia läbi intervjuu HUKK-AP projekti Pärnu koordinaatoriga ja tutvustada antud projekti.
5. Huviharidus Mõttekojal osalemise käigus väljatoodud ettepanekud.

Lõputöös kasutusel olevad põhimõisted ja lühendid:

Toimetulekutoetus – riigi rahaline abi puuduses inimestele. Toimetulekutoetust maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest. Puuduse leevendamiseks kasutavad kohalikud omavalitsused vastavalt olukorrale nii sotsiaalteenuseid kui ka muud sotsiaalabi. Toimetulekutoetust makstakse siis, kui kõik muud vaesuse ja puuduse leevendamise abinõud on osutunud ebapiisavaks. Toimetulekutoetuse arvestamise aluseks on üksi elava isiku või perekonna kõigi liikmete eelmise kuu netosissetulek, jooksva kuul tasumisele kuuluvad eluruumi alalised kulud ning kehtestatud toimetulekupiir. (Muud toetused...15.04.2015)

Toimetulekupiir – vastavalt 2015. aasta riigieelarve seadusele on toimetulekupiir 2015. aastal üksi elavale inimesele või perekonna esimesele liikmele 90 eurot kuus (Muud toetused...2015). Perekonna iga alaealise liikme toimetulekupiir on 2015. aastal 90 eurot kuus. Perekonna teise ja iga järgmise täisealise liikme toimetulekupiir on 72 eurot kuus.

KOV – kohalik omavalitsus.

MTÜ – mittetulundusühing

1.TEOREETILINE TAUST HUVIHARIDUSE VAJALIKKUSEST VÄHEKINDLUSTATUD LASTELE

Käesolevas peatükis selgitatakse huvihariduse eesmäärke ja ülesandeid, tuuakse välja huvihariduse rahastamise põhimõtted, tutvustatakse HUKK-AP ehk Huvikoolide kaasamise ja arendamise projekti. Tuuakse välja vaesuse olemus ja suurimas vaesusriskis rühm – lapsed. Viimases alapeatükis käsitletakse vajaduste ja motivatsiooni teooriat. Peatüki ülesandeks on leida teoreetiline kinnitus sellele, et huvitegevus on lapsele vajalik olenemata majanduslikust olukorrast.

1.1. Huvihariduse eesmärk ja ülesanded

Huvihariduse pakkujaks väljaspool üldhariduskooli on huvikool. Huvikool on haridusasutus, mis tegutseb noorsootöö valdkonnas ning loob huvihariduse omandamise ja isiksuse mitmekülgse arengu, sealjuures oma keele ja kultuuri viljelemise võimalused huvihariduse erinevates valdkondades. Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud Noorsootöö strateegia 2006-2013 järgi on noorsootöö valdkonnas kümme alavaldkonda, millest üheks on huviharidus ja huvitegevus. Huvikoolis õppekava alusel toimuv õpe on huviharidus. Huvihariduse erinevateks valdkondadeks on sport, tehnika, loodus, muusika- ja kunst, üldkultuur, sh rahvuskoolid. (Noorsootöö...2006: 10)

Huvihariduse eesmärgiks on luua võimalusi isiksuse mitmekülgseks arenguks ja toetada noortel kujunemist hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Huvihariduse ülesandeks on noorte loomevõimete avastamine ja kavakindel arendamine, et aidata kujuneda isiksusel, kes (Pärnu Linna...2015):

- 1) mõtleb loovalt;
- 2) oskab oma tegevust eesmärgistada, kavandada ja hinnata;
- 3) suudab valida, otsustada ja vastutust kanda;

- 4) suudab analüüsida ümbritsevat tegelikkust;
- 5) oskab teha tööd, on valmis koostööks;
- 6) mõistab teadmiste ja pidevõppe tähtsust ning oskab õppida.

Huviharidus on üleriigilise või institutsioonisisese õppekava alusel toimuv tegevus noortega tema isiksuse mitmekülgse arengu võimaldamiseks. Huviharidust korraldatakse koolide, avatud noortekeskuste, noorteühingute ja mittetulundusühingute kaudu. Huvikoolide tegevust reguleerib huvikooli seadus. Huviharidus on üldjuhul peamiselt finantseeritud olulisel määral omavalitsuse eelarvetest. Tänu sellele on huviharidus stabiilne, jätkusuutlik ning pikaajalise traditsiooniga noorsootöö valdkond. (Noorsootöö strateegia...2015)

Huvitegevus annab noortele väärtusliku mitteformaalse õppimise kogemuse. See võimaldab noortel avastada ja realiseerida enda tugevused ja potentsiaali ning leida oma eakaaslaste hulgast samade huvidega sõpru. Lisaks annab pikaajaline huvihariduses osalemine süvendatud erialased teadmised ja oskused, mis võib viia noore elukutse valikuni või toetada kaudselt tema hakkama saamist elus. (HUKK-AP...2015)

Huviharidus aitab arendada eluks vajalikke pädevusi (loovus, julgus, koostöö- ja probleemilahendusoskus, praktilised kogemused eri valdkondadest, sotsiaalsed oskused, teadmised tervislikest eluviisidest, uudishimu jne). Kahjuks pole huviharidus alati kättesaadav kõigile lastele ja noortele, tihti just neile, kes seda väga vajaksid. (HUKK-AP...2015)

Huviharidus annab lastele eluks vajalikke oskusi. Autor toob välja erinevad huviharidusega seotud aspektid (Pärnu huviharidus 2015):

- 1) põhineb noorte osalusel ja vabal tahtel;
- 2) põhineb huvialade ja noorte võrdsel kohtlemisel;
- 3) toetab noorte arengut, iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivi, aktiivsust;
- 4) pakub noortele eduelamusi ja tunnustust;
- 5) pakub noortele huvialaga tegelemise ja selle tunnetamise rõõmu;
- 6) arendab loovust ja sotsiaalseid oskusi;
- 7) on avatud, positiivne ja noori julgustav.

Huviharidus loob võimalused efektiivseks kasvatustööks. Huvist ajendatud ja vabal tahtel tehtud valik huvihariduse omandamiseks on oluline eeldus kasvatusprotsessi tulemuslikkusele, kuivõrd õpilane on motiveeritud ja tulemustele orienteeritud. Huviringis osalemisel on tagatud ka üldhariduskoolist vabal ajal kasvatustöö jätkumine, seega protsessi järjepidevus. (Kask...2015)

Tunnustuseta jäänud, sotsiaalselt tõrjutud või õpiraskustes noortel avaneb võimalus eneseteostuseks ja pühendumine toob kaasa head tulemused. Edukus tekitab ja arendab eneseusku ja -kindlust ning aitab edasi ka teistes valdkondades. Eriti oluline on huvitegevus kuritegevuse ja teiste tõsiste tagajärgedega sotsiaalsete arenguhälvete preventatsioonina. See tähendab noorte väljatoomist riskikeskkonnast ja mõjutamist huvialaga tegelemise kaudu. Oluline on alternatiivpedagoogika. Kui koolist eemalehoidvas noores äratada huvi, saab selle kaudu mõjutada noore arengut ning paremal juhul tuua ta tagasi tavaellu. (Kask...2015)

Huvihariduses mitteosalemisel on erinevad põhjused. Üheks suuremaks takistuseks on perede majanduslikud võimalused ning huvihariduse võimaluste vähesus väiksemates paikades ja äärealadel. Mittetegelemisel võivad olla põhjuseks ka huvihariduse sisust tulenevad takistused, näiteks noorte teadlikkuse, motivatsiooni ja huvi puudumine. (HUKK-AP...2015)

Last erinevatesse huviringidesse viies arvab lapsevanem, et ta on osaline lapse igapäevastes huvides. Samas sõltub see sellest, kelle valik antud huviring on. Enamikel juhtudel on lapse huvid ja talent segunenud. Laste tegevuses hoidmine vanemate poolt nende valitud huvialadel ei tähenda alati, et laste vajadused huvitegevusele on rahuldatud. Lapsevanemad soovivad arendada lapse ilmselgeid talente, huvisid tuleks aga vaadata talendist eraldi, sest nende sisu on erinev. (Willis, Hodson 1999: 135)

Lühiajalised huvid on tavaliselt lastel vanuses 1-4 eluaastat, kus ideed tõlgitakse ümber huvideks, nõ huvid tulevad ja lähevad. Pikaajalised huvid tõusevad esile 5-10 eluaasta vanuselt. Laps tegeleb ühe huvialaga kuus kuud kuni aasta. Aidates lastel tegeleda huvitegevusega, ei tähenda see seda, et vanemad peaksid sundima lapsi olema antud alal kõige paremad. Lapsevanemad peaksid olema toetavad. Kõige suuremat toetust saavad nad anda kuulates, vaadates ja õppides oma last tundma. Alati ei ole teada põhjus, miks

laps on antud huvitegevuse valinud. Laps, kes harjutab jalgpalli iga nädal kuue kuu jooksul, õpib midagi eluks vajalikku, näiteks pigem kuidas olla meeskonna liige kui õppida palli mängima. (Willis, Hodson 1999: 138)

1.2. Huvihariduse rahastamine ja HUKK-AP ehk Huvikoolide Kaasamise ja Arengu Programm

Huvihariduse rahastamine toimub kohalike omavalitsuste eelarvest. Kohalike omavalitustele kuuluvate huvikoolide finantseerimisega paralleelselt toetab KOV ka eraõiguslikke huvikoolide korraldajaid, kehtestada selleks omad tingimused. Sellist prioritseerimist kasutavad ka teiste riikide kohalikud omavalitsused. Üha sagedamini toetatakse lisaks spordi-, muusika- ja kunstitegevusele ka tehnika- ja arvutiringe, aga ka liiklus-, pääste-, ettevõtlus- või kodanikuharidust pakkuvaid ringe. Peaaegu alati tasuvad osa huviringi kuludest vanemad. Eranditeks on vähekindlustatud või paljulapselised pered. (Väli 2013: 3)

Sellise rahastus süsteemi põhiprobleemiks on riigi toetus omavalitsusele huvihariduse pakkumiseks sisaldab üldises hariduse toetussummas ja see kulutatakse pigem üldhariduse rahastamiseks kui sihtotstarbel huvitegevuseks võimaluste loomisel. Antud probleemiga on Eesti puutunud kokku 2010. aastal, kui leiti et toetusi spordi- ja noorsootöö läbiviimiseks pole piisavalt efektiivselt kasutatud. Paljudes omavalitustes ei olnud selgeid reegleid ning peale raha laialijagamist ei kontrollitud toetuste sihipärast kasutamist. (Väli 2013: 3)

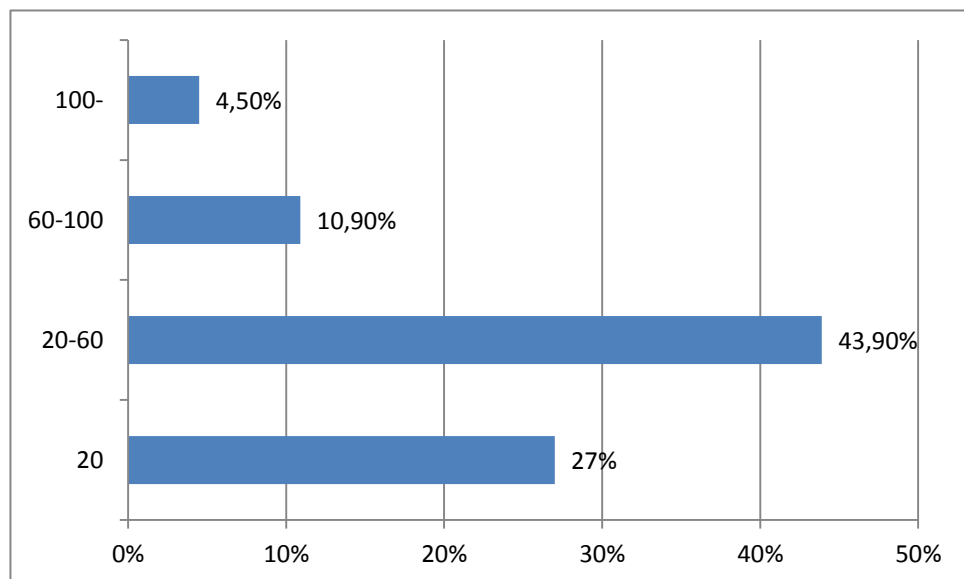
Pärnu Linnavalituse haridusvaldkonna arengukavas on välja toodud hariduse põhiväärtused, mis on järgmised (Pärnu linna...2012: 4):

- Terviklik haridussüsteem, mis võimaldab omandada kvaliteetset alus-, üld-, kutse-, kõrg- ja huviharidust ning mida iseloomustab mitmekesine, turvaline, loovust soosiv õpikeskkond; haridusasutuste jätkusuutlikkus; õppija valikuvõimalused ja tema huvidega arvestamine; süsteemi tasakaalustatud areng; ajalugu ja traditsioonid.
- Hästi toimiv haridusasutus, mida iseloomustab: lapsest ja õpilasest lähtumine, head õpetajad; professionaalne juhtimine; avatus; koostöötaheline meeskond, kaasaegne

õpikeskkond; paindlik kohanemine muutustega; omanäolisus; innovaatus ja loovus; toimimine õppiva organisatsioonina.

- Inimene kui loov isiksus, keda iseloomustab: rahulolu iseendaga; soov õppida; oskus elus toime tulla, intuitsiooni ja õpitut kasutada; haritus, eetilisus, töökus, hoolivus, ausus, õiglus- ja vastutustunne; jätkusuutlik eluviis; isamaalisus, rahvuskultuuri tundmine; huumorimeel; tervisest hoolimine.
- Jätkusuutlikkus ressursside kasutamisel, kus ressurssideks on: aeg; raha; vaimne ja materiaalne potentsiaal.
- Usaldusel ja vastutusel põhinev koostöö meeskonna kõikidel tasanditel.

Avalikkusele esitatud kogumikust „Laste heaolu“ on välja toodud andmed, et noorsootöös osalemise uurimuste kohaselt jääb ligikaudu kümnendik lastest kõrvale nii huviharidusest, huvitegevusest kui ka muudest noorsootöö tegevustest. Lapsevanemad toovad põhjusena välja nende piiratud rahalised võimalused lapsele huvitegevuse võimaldamisel. Vaid 16 protsenti lapsevanematest saab lubada lapsel osaleda lastele mõeldud juhendatud tegevustes lapse enda soovide kohaselt. Kaheksa protsenti lapsevanematest tunnistas, et ei saa toetada lapse osalemist tasulistes tegevustes. (Huviharidus on...2015)

Joonis 1. Lapsevanemate kulutused huviharidusele (autori koostatud)

Kulutused juhendatud tegevustele erinevad perekonniti. 27 protsenti lapsevanematest kulutab selleks kõige rohkem 20 eurot kuus, 43,9 protsenti lapsevanematest 20–60 eurot

kuus, 10,9 protsenti kulutab 60–100 eurot kuus ja 4,5% üle 100 euro kuus (vt Joonis 1). Laste ja lapsevanemate küsitlemise tulemuste kõrvutamisel võib oletada, et paljud lapsed, kes enda sõnul ei soovi huvitegevuses osaleda või ei leia vajalikku infot, ei saa tegelikult osaleda pere majandusliku kitsikuse tõttu. (Huviharidus on...2015)

Kui pere majanduslik olukord takistuseks ei ole, võib osalemisele piirid seada noore elukoht. Võrreldes maa- ja linnalaste huviringides käimist, siis on näha linnalaste suhteliselt aktiivsemat huvitegevuses osalemisest. Linnades on huvikoolide ja -tegevuste hulk suurem, transpordiprobleemid on väiksemad. Seda, et raha pole maanoortele ainukeseks mureks, kinnitab teadmine, et tasuta huvitegevuse võimalust pakutakse maapiirkondades ning väiksemates linnades sagedamini kui suuremates linnades. Maal elavad lapsed tihti peale ei teagi, millised tegevused neile meeldida võiksid, sest kodu lähedal huviringe ei ole ning raha ja/või transpordi puudumise tõttu pole võimalik kaugemale sõita. Puuetega noorte jaoks on ligipääsetavuse küsimus veelgi laiem. Nende jaoks võib saada takistuseks nii ligipääs huviharidust pakkuvasse hoonesse kui ka juhendajate pädevused või valmisolek. (Avatud...2015)

Puuetega noorte huviharidusse kaasamisel tuleb appi HUKK-AP ehk Huvikoolide Kaasamise ja Arengu Programm. (Pärnu HUKK-AP...2015) Projekti rahastatakse Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi „Riskilapsed ja -noored“ avatud taotlusvoorst „Noorte- ja noorsootööorganisatsioonide võime kaasata riskilapsi ja noori on paranenud“. Projekti toetussumma Pärnule on 73 849,80 eurot. Pärnu linna kaasfinantseering on 19 420 eurot. Projekti kogumaksumus üle Eesti on 475 333,14 eurot. Projekti juhtpartneriks on SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo ja projekti partneriteks on Pärnu Linnavalitsus, MTÜ VitaTiim, Tartu Linnavalitsus, MTÜ Urban Style. Projekt viiakse läbi ajavahemikul 1.02.2014–31.01.2016.

Projekti tulemusena on huvihariduse ja huvitegevuse võimalused muutunud riskinoortele kättesaadavamaks ning loodud tingimused ja toimivad lahendused riskinoorte süsteemseks kaasamiseks ja osalemiseks huvihariduses. (Pärnu HUKK-AP...2015)

Noorte juurdepääsu huvihariduse võimalustele tuleb suurendada, pakkudes huviringe tasuta või leida lahendusi transpordi korraldamiseks ja kulude katmiseks noortele, kes

seda vajavad. Äärealade noorte jaoks on vajalik luua tingimused, mis võimaldavad neil proovida oma huvisid ja leida endale sobilik tegevus hoolimata sellest, kas kodukohas on huvitegevust pakkuv asutus või mitte. Vajalik on leida lahendused, mis ei ole seotud ühe hoone või grupiga, vaid arvestavad noorte huve ja kasutavad tehnoloogia pakutavaid võimalusi. (Avatud...2015)

HUKK-AP projekti tegevused viiakse ellu erinevates põhisuundades. Üheks suunaks on huvikoolide võimekuse suurendamine riskinoorte süsteemseks kaasamiseks huviringidesse, sh koolitustegevused ja kovisioon huvikoolide töötajatele ning õppevara igapäevatöö toetamiseks; olemasolevate ja uute õppevormide ja -meetodite arendamine huvikoolides. Teiseks soovitakse kaasata riskinoori huviringidesse. Pärnu kaasab riskinoori huvikooli tavagruppidesse, moodustab hariduslike erivajadustega õpilastele ja lihtsustatud õppekavaga õpilastele väikegrupid ja võimaldab erivajadustega noortele individuaalõpet huvikoolis. Tugispetsialistide kaasabil jõuab riskinoor huvikooli. Kolmandaks propageeritakse huvikoole uute (prioriteetsete) sihtgruppide kaasamise eesmärgil. Lisaks noortele peetakse teavitustegevustes silmas lapsevanemaid, õpetajaid ning teisi riskinoortega töötavaid spetsialiste. (Pärnu HUKK-AP...2015)

Huviharidus on lapse elus väga vajalik. Huvikoolis osalemine aitab lapsel arendada eluks vajalikke pädevusi ja oskusi. Seetõttu peaks kõikidel lastel olema juurdepääs huviharidusele. Selleks, et laps saaks huvihariduses osaleda peavad perekonnal olema majanduslikud võimalused. Kui perekonna majanduslik olukord ei võimalda tasuta lapse huvihariduses osalemisega seotud kulusid, siis on lastel väga raske leida võimalust huvialadega tegelemiseks.

1.3. Vaesuse olemus ja selle mustrid

Vaeusus on laiahaardeline ühiskondlik nähtus, mida erinevad uurijad ja koolkonnad on defineerinud ja määratlenud mitmeti, kuid siiski lähtub enamik kontseptsioone peamiselt vaesuse põhjustest, mitte tagajärgedest (Tiit 2006: 2). Kõige lihtsam on vaesust määratleda kui inimese hakkamasaamist ühiskonnas ning tema heaolu ehk tegelike vajaduste või põhivajaduste puudujääki (Haughton, Khander 2009: 25).

Vaesus ei ole diskreetne nähtus – kõik vaesed ei ole ühtmoodi vaesed ega ühesuguse sissetulekuga. Sõltuvalt vaese leibkonna/indiviidi sissetulekust võib vaesuse jagada eri astmega kihtideks seoses absoluutse vaesuse piiriga, mille põhjal moodustub kokku neli vaesuskihti (Tiit 2006: 2-3; Vaesus Eestis 2010: 14).

Esimene vaesuskiht on **süva- ehk otsene vaesus** – materiaalsete ressursside tase, mis ohustab inimese põhivajaduste (eelkõige toidu ja eluaseme järele) täitmist (80% absoluutse vaesuse piirist). Teiseks vaesuskihiks on **toimetulekut ohustava vaesuse piirkond**, kuhu kuuluvad leibkonnad, kelle sissetulek jääb absoluutse vaesuse piiri ja süvavaesuse piiri vahele (81–100% absoluutse vaesuse piirist) ehk materiaalsete ressursside tase, mis küll tagab miinimumtasemel füsioloogiliste vajaduste rahuldamise, kuid seab ohtu subjekti normaalse majandusliku toimetuleku ning pärsib tunduvalt sotsiaalse ja majandusliku osalemise võimalusi ühiskonnas. Kolmandaks vaesuskihiks on **vaesusriski piirkond** (101-125% absoluutse vaesuse piirist) – määratleb inimesed, kes ei ole vaesed, kuid kes on kõrges vaesumisriskis ja haavatavad mistahes negatiivsete elusündmuste puhul. Neljandaks vaesuskihiks on **vaesusriski vaba kiht**, kuhu kuuluvad leibkonnad, kelle sissetulek ületab vaesusriski piiri (125% absoluutse vaesuse piirist). (Tiit 2006: 2-3; Vaesus Eestis 2010: 14)

Suhtelises vaesuses elas 2013. aastal 22,1% ja absoluutses vaesuses 8% Eesti elanikkonnast (Statistikaamet). Siirded (riiklikud toetused ja pensionid) aitasid vaesusesse langemist takistada, sest nende mitteametlikul sissetulekute hulka oleks suhtelises vaesuses elanud 40,7% ja absoluutses vaesuses 32,6% elanikkonnast. 2013. aastal elas suhtelises vaesuses inimene, kelle kuu ekvivalentnetosissetulek oli väiksem kui 358 eurot ja absoluutses vaesuses inimene, kelle kuu ekvivalentnetosissetulek oli väiksem kui 205 eurot. 2013. aastal erinesid elanikkonna vaeseima ja rikkaima viiendiku sissetulekud 6,6 korda. (Suhtelises vaesuses...2015)

Absoluutse vaesuse määr oli kõrgeim laste ja noorte (0–24-aastased) ning pensionieelses eas elanike (50–64-aastased) seas (mõlemas vanuserühmas 10%). Haridustase mõjutab vaesusse jäämise riski oluliselt. Põhi- või madalama haridusega inimestest iga kolmas kuulus sissetuleku poolest vaeseimasse ja vaid iga kahteistkümnes rikkaimasse sissetulekuviiendikku. (Suhtelises vaesuses...2015)

Absoluutse vaesuse puhul võib öelda, et lapse osalemine huvitegevuses sõltub sellest, kas leitakse tasuta ring. Suhtelises vaesuses elavate perede lapsed saavad osaleda ühes odavas huviringis, kuid kindlasti mitte ratsutamises, tennises või iluuisutamises, kus lisaks trennitasule on vajalik spetsiaalne spordivarustus ja riietus. (Vaesusest...2015)

Suhteline vaesus on vaesus, mille puhul lähtutakse pere kogusissetulekust, mis võtab arvesse eri vanuses liikmete tarbimise erinevust ja ühistarbimisest saadavat säästu. Suhteline vaesus peegeldab sissetulekute taset võrreldes ühiskonna keskmise elatustasemega ehk see on vaesus, mis näitab sissetulekute ebavõrdsust. (Iga kuues...2015)

Vaesus mõjutab inimeste võimet ja võimalusi erinevaid ühiskonna ressursse kasutada ja neist osa saada. Vaesuses olemine tähendab ligipääsu puudumist erinevatele ressurssidele. Vaesus ei puuduta mitte ainult ühte näitajat (madalat sissetulekut), vaid avaldub koosmõjus eri valdkondadega (haridus, tervis, elamistingimused), tekitades püsiva kuhjuva ilmajäetuse ning materiaalsete ja sotsiaalsete probleemide põimumise (Kutsar 2010).

Püsiv ilmajäetus on oluline sotsiaalse tõrjutuse riskitegur ja vaesust saab käsitleda kui ebapiisavat sotsiaalset võrgustikku, mis takistab vaesuses elavate isikute normaalset osalust ühiskondlikus elus. (Kutsar 2010: 6) Vaesus väljendub võrreldes teiste ühiskonnaliikmetega väiksemas sissetulekus, madalamas elustandardis, sotsiaalsete hüvede ja õiguste väiksemas kättesaadavuses ja suuremas sotsiaalses haavatavuses.

1.4. Vaesuses lapsed kui suurim riskigrupp

Tänapäeva Euroopas on vaesusohus üle 20 miljoni lapse. Vaesusohu suureneb 25%-ni nende laste puhul, kes elavad suurtes peredes ning ületab 30% nende puhul, kes elavad ühe vanemaga. Need arvud ei ole viimaste aastate jooksul paranenud, kuigi poliitiliselt on seda probleemi rohkem teadvustatud. Vaesus tähendab alati vähem võimalusi ja raisatud potentsiaali. (Vaesuse...2011: 7)

Lastel, kelle vanemad on alla 30 aasta vanused, on tunduvalt suurem vaesusrisk kui kõrgemas eas vanemate lastel: 27%, kui ema on alla 30, 19%, kui ema on 30–39 aastane, ja 16%, kui ema on 40–49 aastane. Kõrgem vaesusrisk tuleneb sellest, et nooremad vanemad teenivad tavaliselt vähem kui kõrgemas eas vanemad: tööga teenitud tulu kasvab vanuse suurenedes tunduvalt kuni 50. aastate keskpaigani. Noored on sagedamini ka ilma tööta. (Temaatiline...2015: 3)

Laste vaesusriski mõjutab ka vanemate haridustase, kuna sellest sõltub nii vanema seisund tööturul ja tema sissetulek kui ka laste endi väljavaade koolis hästi hakkama saada. 30% vaesuses elava lapse puhul pole kumbki vanem jõudnud keskhariduseni (võrreldes 16% kõikidest lastest). Laste osakaal, kellel on madala kvalifikatsiooniga vanemad, on väga erinev: alates alla 10% pea pooltes liikmesriikides ning ulatudes 65%-ni Maltal ja Portugalis. (Temaatiline...2015: 3)

Perede suutlikkus ise hakkama saada sõltub ligipääsust tööturule (ja seega tööga raha teenimisele), taskukohasele elamispinnaale, sotsiaaltoetustele. Vaesus takistab isikliku arengut, mõjub halvasti laste tervisele, hariduslikele saavutustele ning üldisele heaolule. Vaesuses ja sotsiaalses tõrjutuses üleskasvanud lapsel on suurem oht jääda täiskasvanuelus kõrvalseisjaks ja takerduda ühest põlvkonnast teise kanduvasse nõiaringi. Laste vaesusest väljaaitamine nõuab mitmekülgset lähenemist, mis hõlmab tööhõivepoliitikat (vanemate toetamine töö leidmisel), maksusoodustussüsteemide korraldust, oluliste teenuste, nagu kvaliteetse lapsehoidmisteenus pakkumist ning haridust ja laste õiguste kaitset. (Vaesuse...2011: 7)

Kui analüüsida lapsi kui omaette rühma, siis selgub et lapsed on Eestis vaesuse poolt kõige suurema riskiga isikud. Suurema tõenäosusega elavad vaesuses nooremad lapsed. Kuni kümneaastatest elab vaesuses 48%, 10-19aastatest 44%. Otseses vaesuses elab kolmandik väikestest lastest ning 13% elab toimetulekut ohustavas vaesuses. Väikestel lastel on suurem oht sattuda otsesesse vaesusesse kui ülejäänud elanikkonnal. (Vaesuse...1999: 18)

Vaesuse tõttu pidurdub laste potentsiaalne väljaarenemine. Arvestades seda jääb lapse konkurentsivõime tulevikus madalamaks ja sellest tulenevalt võib tal olla raskem tööd

leida ja kõrget töötasu saada. Laste vaesus ohustab kogu ühiskonna kvaliteeti tuleviku perspektiivis. (Adamson jt 1999: 19)

Laps ise ei saa oma väärtust tõsta. Selleks on vaja ühiskonna abi. Lapsele jagatavat ressursi vahendavad täiskasvanud ning riigis puudub kontroll selle üle kui palju sellest abist reaalselt lasteni jõuab. Lapsi mõjutavad perekonnas elamise kestel majanduslikud protsessid – madalad palgad, hinnatõusud, töötus jne. Lapse panus koolis ja kodus leiab tasustamist alles tulevikus ja selle kvaliteeti ei mõjusta lapse hetkeolukord. Laps sõltub oma vanematest või hooldajatest. Lapsel puuduvad võimalused kaasa rääkida peresiseste probleemide lahendamiseks ning neil on piiratud võimalused ise oma olukorda parandada. (Adamson jt 1999: 19)

Samuti on olulise tähtsusega võrdsed võimalused ja perepoliitika. Lastega perede vaesuse leevendamisele suunatud tegevuste eesmärgiks on lastega perede sotsiaalmajandusliku haavatavuse vähendamine ning võrdse ligipääsu tagamine ühiskonnas pakutavatele võimalustele ja ressursside jaotamisele. Üldist solidaarsusprintsipi järgides peab ühiskond kompenseerima lastest tuleneva perekondade majandusliku haavatavuse, eelkõige tagades võrdse ligipääsu tööturule teiste sotsiaalsete gruppidega võrreldes ning laiendades töötamise ja lastekasvatuse funktsiooni täitmise optimaalse ühendamise võimalusi. (Vaesuse...2011: 11)

Vaesuse leevendamiseks on suunatud erinevad tegevused, mis peavad lähtuma kahesugustest teguritest. Esimeseks on välised tegurid, mis tulenevad üldistest sotsiaalsetest õigustest (ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon, Euroopa Nõukogu ja Euroopa Liidu sotsiaalharta jne). Välised tegurid toetavad üldjuhul individuaalseid vabadusi ja suunavad need tegevused üksikute elanikekihtide ja sihtgruppide jaoks. Teiseks on sisemised tegurid ehk rahvuslik-ratsionaalsed kaalutlused. Need kaalutlused suunavad vaesuse leevendamise tegevuskava koostamist ühiskonna suurema siduvuse suunas. Siduvuse suurendamise põhimõte nõuab nii suuremat tasakaalu ühiskonnas (näiteks majandus- ja sotsiaalpoliitika vahel) kui ka tasakaalu otsustes vaesuse leevendamise strateegiate osas. (Adamson, Kangas jt...2001)

Lastega peredele suunatud vaesuse leevendamise prioriteetseks subjektiks on laps kui perekonnaliikmete sotsiaal-majanduslikust edukusest ja toimetulekuoskustest kõige

enam sõltuvuses olev isik, kelle võimalused oma olukorda ise muuta on äärmiselt piiratud. (Vaesusega...2015)

Vaesusest tulenevate laste arenguriskide minimiseerimine tuleks vaesest perest laste baasvajadusi rahuldada keskendudes seejuures arengupotentsiaalide väljaarendamisele ning tervisekaitsele suunatud tegevustele. (Adamson, Kangas jt...2001)

Vaesuse vähendamiseks tuleks suurendada leibkondade sissetulekut – kas toetusi või palgatööst saadavat tulu. Nende kahe strateegia vahel peavad riigid leidma tasakaalu. Viimastel aastal ollakse seisukohal, et parem lahendus on tööstrateegia, sest suuremas vaesusriskis elavad lapsed kas töötu leibkonna või ühe toitjaga perekonnas. (Kask 2008: 22)

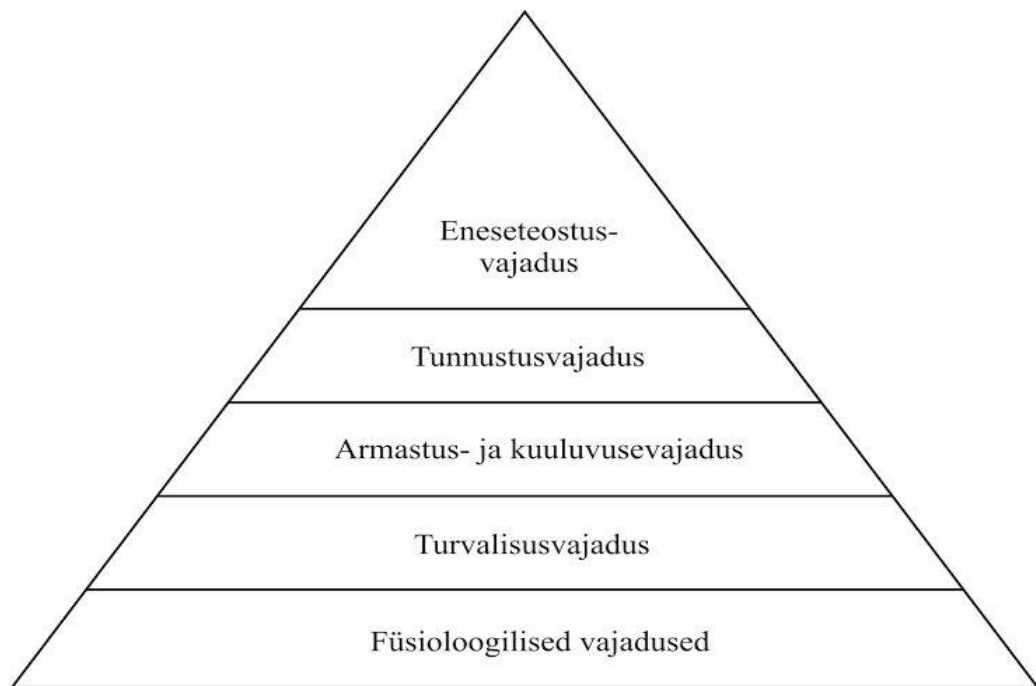
Vaesuse leevendamisele on koostatud erinevaid suunatud tegevusi. (välja toodud nimekiri Lisa 1). Põhilisteks tegevusteks on lastega perede leibkonna struktuurist tulenevate vaesuseriskide vähendamine. Kindlasti oleks kasuks tulumaksuvaba miinimumi sõltuvusse seadmine laste arvust. Negatiivse tulumaksu sisseviimine nende vanemate puhul, kelle tulumaksu osakaal jääb väiksemaks laste järgi mahaarvatavast summast. (Adamson, Kangas jt...2001)

Kohalike omavalitsuste lastekaitsetöötajad kirjeldasid vaesust laiema nähtusena, tuues lisaks majanduslikule kitsikusele välja pinged inimestevahelistes suhetes, ebakindluse tuleviku osas, sõltuvusprobleemid ning raskematel juhtudel ka loobumise ning huvikaotuse enda olukorra parandamiseks. (Vaesusega seotud probleemid...2015)

Vaesus on maailma paratamatu osa ja kannatajaks jääb ühiskonna kõige nõrgem riskigrupp – lapsed. Lapsed sõltuvad oma vanematest ning neil on piiratud võimalused oma olukorda ise parandada. Esmatähtis on perekonna poolt rahuldada lapse põhivajadused. Kui lapsel on põhivajadused rahuldamata, siis ei pruugi laps tunda huvi huvitegevuse vastu. Vähekindlustatud lastele huviharidust pakkudes ei tohiks märkamata jätta, kas laste põhivajadused on täidetud.

1.5. Vajaduste ja motivatsiooni teooria

Ameerika psühholoog A. Maslow on koostanud inimvajaduste hierarhia, kus ta rühmitab inimesele omased vajadused püramiidi kujuliselt (vt Joonis 3). Kõige aluseks, millele ülejäänud ehitis ehk püramiid toetub, on inimese esmased füsioloogilised vajadused nagu eluaseme-, joogi- ja toidu-, une- ja seksuaalvajadus. (Heaolu mõiste käsitlused...2015)

Joonis 2. Maslow vajaduste püramiid (autori koostatud)

Füsioloogilised vajadused on kõikidest vajadustest kõige mõjuvõimsamad. Elust kõigest vajalikust äärmuslikul määral puudust tundva inimese peamine motivatsioon on füsioloogilised vajadused. Inimene, kellel on puudus toidust, turvalisusest ja austusest tunneb kõige enam nälga toidu kui millegi muu järele. (Maslow 2007: 78)

Iga inimene on ajendatud vajadustest. Põhiväärtused on kaasasündinud, olles kujunenud välja tuhandete aastate jooksul. Maslow vajaduste hierarhia aitab välja selgitada, kuidas need vajadused motiveerivad inimesi. (Maslow's...2015)

Füsioloogilisele vajadusele järgneb turvalisuse vajadus, mis tagab inimesele rahu ja kindlustunde. Turvalisusele omakorda toetub armastuse ja kuuluvuse vajadus ning vajadus tunnustuse järgi. Püramiidi tippu troonib eneseteostuse vajadus, mis Maslow

teooria kohaselt hakkab inimese puhul tööle alles siis, kui kõik eelnevad vajadused on rahuldatud. Rahuldamata vajadused toovad kaasa vaesuse, mis avaldub nii näljas, haigustes, töövõimetuses ja tööpuuduses, sotsiaalses isolatsioonis, moraalses allakäigus, enesehinnangu languses ning selle kadumises. (Heaolu mõiste käsitletud...2015)

Inimene on ühiskondlik olend. Teda valdavad sotsiaalsed vajadused. Igapäevaelus avaldub see soovis olla teiste lähedal, nendega suhelda, leida tunnustust, ennast realiseerida, olla informeeritud. Sotsiaalseteks vajadusteks loetakse eneseteostust, suhtlemist, prestiiži jms. (Bachmann, Maruste 2011: 100)

Vaimsed ehk intellektuaalsed vajadused on tarbed üldise maailmatunnetuse, faktide teadasaamise, nähtuste mõtestamise, loomingu järele. Otsese vajaduse tunnetamisele peitub selles lisaks vajaduste liigis ajapikku kogunenud arusaamine, et lihtsamate vajaduste rahuldamine isiku või inimirühma poolt osutub lihtsamaks ja rahuldust pakkuvamaks intellektuaalsete vajaduste rahuldamise võime ja oskuste kaudu. Läbi eetiliste vajaduste avaldub inimeses püüdlus ilusa ja harmoonilise järele. (Bachmann, Maruste 2011: 100) „*Heaolu on protsess, mille subjektile on võimalik kasutada oma potentsiaali oma eesmärkide saavutamiseks*“ (Laane E, Laane K 1999).

Individaalne heaolu kui seisund eeldab sellist hetke, kus indiviidi kõik vajadused on rahuldatud, kuid reaalsuses ei ole seda mõistet nii lihtne kajastada. Lisaks vajadustele on inimestel soovid, ihad, unelmad, tujud ja palju muid aspekte, mille kas olemasolu või puudumine heaolu taset mõjutab. Sotsiaalse heaolu loob individuaalsete heaolude kooslus, mida võime mõista kui kollektiivset heaolu. Erinevad sotsiaalsed grupid mõistavad heaolu erinevalt. (Heaolu... 2015)

Oluline komponent produktiivse ande avaldumiseks on loovus. Loovus hõlmab kahte komponenti – loomine kui tegevus ja looming kui loomeprotsessi tulemus, mida mõjutavad ühtviisi nii inimese isiksuseomadused kui ka tema motivatsioon. (Cropley, Urban 2000) Laste loova tegevuse motiveerimiseks on vaja, et lapsevanemad ja õpetajad oskaksid tugevdada positiivset suhtumist loovusesse, hindaksid laste uudishimu ja toetaksid nende julgust eksida. Samuti on oluline julgustada lapsi katsetama uusi ja keerulisi ülesandeid, toetama nende püsivust ja järjekindlust ning

õpetama neid tundma rõõmu tegevuse protsessist enesest ehk teisisõnu – toetama nende seesmist motivatsiooni. (Sepp 2010: 38)

Enesemääratlemisteooria on teooria inimese motivatsioonist, arengust ja heaolust. Teooria töötasid välja E. L. Deci ja R. M. Ryan (1985) ning seda on aastate jooksul paljude uurijate poolt täiendatud. Kuna tegemist on inimese motivatsiooni makroteooriaga, käsitleb see ka üldiseid teemasid nagu isiksuse areng, universaalsed psühholoogilised vajadused, elu eesmärgid, vitaalsus ja heaolu, käitumine ning erinevate kultuuride mõju motivatsioonile. Enesemääratlemisteooria eristab motivatsiooni tüüpe ning peab motivatsiooni kvaliteeti olulisemaks kui üldist hulka. Enesemääratlemisteooriat on rakendatud uurimustes mitmetes eluvaldkondades, sealhulgas tervise, spordi ja taastusravi alal. (Deci,Ryan 2008)

Enesemääratlemisteooria kohaselt ennustab motivatsiooni tüüp või kvaliteet käitumise efektiivsust ning psühholoogilist rahulolu paremini kui selle hulk. Peamine eristus on sisemise ja välimise motivatsiooni vahel. Sisemine motivatsioon viitab sellele, et tegevust sooritatakse, kuna see on huvitav, arendav ja lõbus. Välimise motivatsiooni korral aga tehakse midagi, kuna tegevus toob kaasa soovitud või nõutud tulemuse. Tegevuse kvaliteet ja kogemus võivad suuresti varieeruda, sõltuvalt sellest, kas tegutsetakse sisemistel või välimistel motiividel. Sisemiselt motiveeritud inimene tegutseb, kuna see tegevus on tema jaoks põnev, lõbus ning mõõdukalt väljakutsuv, kuid mitte välise surve või preemia tõttu. (Deci, Ryan 2000)

Lapsed ei vaja väliseid ajendeid, et ümbritsevat keskkonda tundma õppida ja avastada. Nad on uudishimulikud, energilised ja mänguhimulised, seega tugevalt sisemiselt motiveeritud. Vanemaks saades aga hakkavad ühiskondlikud rollid nõudma, et inimene vastutaks tegevuste eest, mis pole loomupäraselt niivõrd huvitavad. Sotsiaalsed nõudmised vähendavad vabadust valida oma tegevusi ning olla sisemiselt motiveeritud. Seega võib väita, et enamuse tegevuste jaoks on inimesed väliselt motiveeritud. Välimine motivatsioon hoiab inimest tegevuses, kuna see tegevus viib teatud konkreetsele tulemusele ning seega eristub see põhimõtteliselt sisemisest motivatsioonist. (Deci, Ryan 2000)

Teine oluline eristus enesemääratlemisteoorias on autonoomse ja kontrollitud motivatsiooni vahel. Autonoomne motivatsioon hõlmab endas nii sisemist motivatsiooni kui ka teatud tüüpe välimist motivatsiooni, mille puhul inimene väärtustab teatud tegevust või on see väärtus integreeritud inimese minapilti. Kui autonoomselt motiveeritud inimesed tunnevad tahet tegutseda, siis kontrollitud motivatsioon tekitab survet teatud viisil käituda. Nii autonoomne kui kontrollitud motivatsioon algatavad ja suunavad käitumist ning seega eristuvad nad selgelt amotivatsioonist, mis tähendab täielikku kavatsuse ja motivatsiooni puudumist. (Deci, Ryan 2008)

2. UURIMUS HUVIHARIDUSE VÕIMALUSTE KOHTA PÄRNU LINNA NÄITEL

Käesolevas peatükis antakse ülevaade uurimiseesmärkidest, püstitatud uurimisküsimustest ning metoodikast koos valimi ning uurimustöö etappide kirjeldusega. Uurimistulemusi on analüüsitud järgmistel teemadel: milline on olukord peredes, kus saadakse toimetulekutoetust; kui palju on toimetulekutoetust saavates peredes kokku lapsi, kus huvihariduse toetust taotleavad; huvikoolide soodustuste süsteem, millest tunnevad huvikoolid puudust; huvihariduse mõju lapsele; kuidas muuta huviharidus kättesaadavaks majanduslikult kindlustamata peredele. Peatüki lõpus on toodud arutelu, ettepanekud ning kokkuvõte.

2.1. Uurimuse valim ja läbiviimine

Töös on välja toodud järgmised uurimisküsimused:

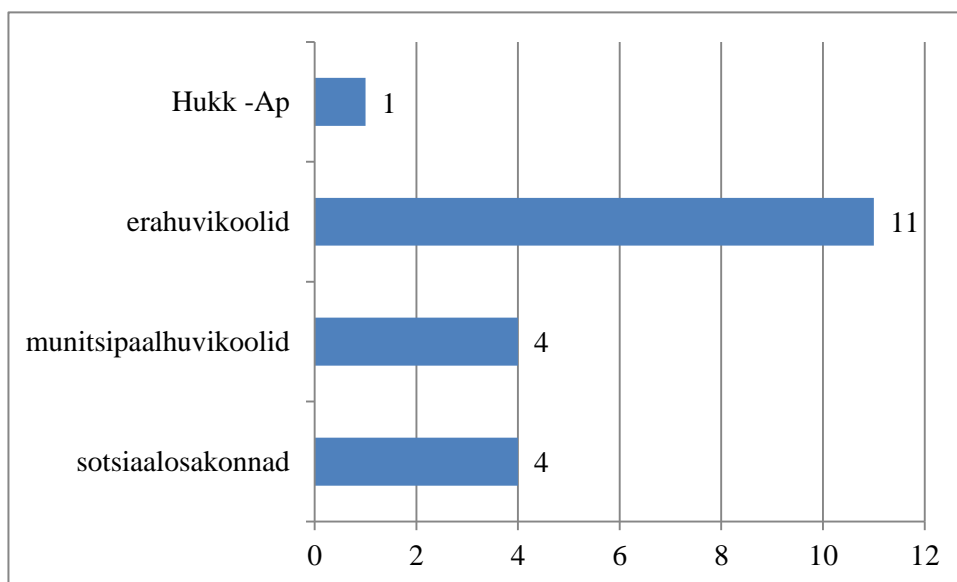
1. Milline on Pärnu linnas olukord nendel lastel, kellel ei jätku rahalisi võimalusi tegelemaks huvitegevusega ja kui palju lapsi kasutab Pärnu linnalt huviharidusetoetuse taotlemise võimalust?
2. Pärnu linna huvialakoolide soodustuste süsteem ja huvihariduse vajalikkus?
3. HUKK–AP olemus ja vajadus?

Uuringu läbiviimiseks koguti info kolmest erinevast allikast, mis hõlmasid erinevaid asutusi. Esimese allikana külastati nelja Pärnu linna sotsiaalosakonda, kust saadi infot nende perede arvu kohta, kes saavad toimetulekutoetust ja kus käivad kooliealised lapsed. Autor uuris täiendavalt laste arvu, kes taotleavad linnalt huvihariduse toetust ja põhjusi, miks toetust ei taotleta.

Autor kogus antud andmed sotsiaalosakondadest ajavahemikus 6.–7.04.2015. Andmete saamiseks võeti eelnevalt osakondadega e-kirja teel ühendust ning seejärel külastati sotsiaalosakondi ja vesteldi sotsiaalkonsultantidega.

Teise allikana, mille andmed on kõige põhjalikumad on autor saanud Pärnu linna erinevatest huvikoolidest. Autor viis läbi 15 intervjuud Pärnu linna huvikoolidega. Uuring viidi läbi 1.03–17.04.2015. Eelnevalt saadeti huvikoolidesse uuringut tutvustav informatsioon ja uurimisküsimused. Seejärel lepidi kirjalikult või telefoni teel intervjuu aeg kokku. Vastuseid tuli ka kirjalikult. Uuringus olevatele küsimustele sai autor vastused huvikoolide direktoritelt, direktori asetäitjalt, juhatajalt ja õpetajalt. Uuringu läbiviimisel oli takistuseks osade huvikoolide ebapiisav huvi uuringus osaleda. Samas uuringus osalenud olid saadavatest tulemustest väga huvitatud. Intervjuu läbiviimiseks kulunud aeg ulatus 15 minutist kuni tunnini. Pärnu linnas tegutseb viis munitsipaalhuvikooli ja 23 erahuvikooli, mis pakuvad noortele huvitegevust.

Kolmanda allikana küsitleti HUKK-AP Pärnu koordinaatorit. Oma töös tutvustab autor projekti ja saab püstitatud küsimustele (Lisa 2) vastused. Intervjuu uurimuse raames on läbi viidud 10.04.2015.

Joonis 3. Uuringus osalenute valim (autori koostatud)

Ülalpool väljatoodud tabelis on autor koostanud valimi tabeli, kuhu on koondanud uuringus osalenute valimi. Kõige suurema hulga valimist moodustasid erahuvikoolid.

Kõige väiksema hulga moodustas valimist HUKK-AP projekti koordinaatoriga tehtud intervjuu.

2.2. Andmekogumismeetod ja analüüs

Antud uurimuses on autor kogunud andmed kasutades kvalitatiivset uurimismeetodit. Kvalitatiivne uurimismeetod on üldistav lähenemisviis ning selle eesmärgiks on saavutada sügavam ning parem arusaam inimese või grupi kogemusest. (Hunt 2013)

Erinevate internetisõnastike järgi on kvalitatiivsed uuringud sellised uuringud (Laherand 2008 15):

- kus ollakse huvitatud erinevate käitumismustrite alla peidetud protsessidest ning eelkõige püütakse vastata küsimusele miks;
- mis hõlmavad detailseid sõnalisi karakteristikute, juhtumite ja tingimuste kirjeldusi ning andmete kogumiseks kasutatakse tavalist vaatlust, intervjuud või dokumentide analüüsi;
- kus uuritakse inimesi või süsteeme nendega suheldes või neid regulaarselt jälgides;
- kus andmeid saadakse intervjuu, vaatluse ja sõnalise suhtlemise kaudu ning keskendutakse tähendusele ja tõlgendamisele, mida uuringus osalejad väljendavad.

Töö analüüsis antakse ülevaade Pärnu linna huvihariduse võimalustest vähekindlustatud lastele ja tuuakse välja ettepanekuid, kuidas võiks huvitegevus jõuda vähekindlustatud lasteni. Töös on väljatoodud numbrilised andmed kahe tabelina. Kvalitatiivsed andmed on esitatud tsitaatidena kursiivkirjas.

2.3. Uurimisandmete analüüs ja uurimistulemused

2.3.1. Ülevaade Pärnu linnas toimetulekutoetust saavatest peredest, kus kasvavad kooliealised lapsed

Pärnu linnas saavad toimetulekutoetust 99 peret, kus kasvavad kooliealised lapsed. Nende laste vanus ulatub 7-19 aastani. Kõigil toimetulekutoetust saavatel peredel on võimalus taotleda Pärnu linnalt toetust huviharidusele. Nad saavad sellest võimalusest

teada suusõnaliselt, siis kui vormistavad toimetulekutoetust sotsiaalkonsultandi juures Pärnu Linnavalitsuse sotsiaalosakonnas. Seda võimalust kasutab Pärnus vaid 17 last. Huvikoolis käimiseks kompenseeritakse 30 eurot, mis makstakse vanemale enamasti tagantjäreli arve alusel või teeb Pärnu Linnavalitsus makse huvikooli arvele.

Üheks toetuse mittekasutamise põhjuseks on lisaks huvitegevuse kohamaksumusale huvitegevuses osalemiseks vajalike vahendite soetamine. Seda väljaminekut vanemale ei kompenseerita. Toimetulekutoetust saavate vanemate jaoks on lisaks raske tegeleda lapse huvitegevuse väärtustamisega kuna nende põhiprobleemiks on füsioloogiliste vajaduste rahuldamine.

2.3.2. Huvikoolide soodustused

Uuringus osalenud munitsipaalhuvikoolides käib 2014/2015 õppeaasta seisuga 2022 last. Õppeaasta jooksul lahkuvad mõned lapsed koolist erinevatel põhjustel, kuid samas on ka juurde tulevaid lapsi ning üldjoontes jääb õpilaste arv õppeaasta lõpuks samaks. Peamisteks lahkumise põhjusteks on mitte sobiv huviala või mitme huvialaga tegelemisel teisele huvialale keskendumine. Munitsipaalhuvikoolides käivad lapsed ka HUKK-AP projekti raames.

Uuringus osales 11 erahuvikooli, kus käib selle aasta seisuga 1086 õpilast. Õppeaasta jooksul lisandus erahuvikoolides lapsi, kuid oli ka samapalju lahkujaid. Sügisel kooli tulles proovitakse mitut alaga, kuid alati ei ole valitud huviala lapse jaoks sobiv.

Algselt oli ka mudilaste grupp aga nendega on raske koostööd teha, sest lapsed väsisid ära ja huvi ei olnud suur. Väga palju on olnud lapsi väljaspoolt linna aga nad ei ole alati saanud oma vallast toetust ja tänu sellele pole neil võimalik edasi huvikoolis käija, sest lõppkokkuvõttes on see neile kallis. (R6)

Esimesel nädalal oleme lasknud lastel käia niisama ilma lepinguta. Eriti on see vajalik väikelastel. Võib olla talle ei sobi keskkond, tantsimine jne. Väga tähtis on, et lapsele sobiks ka õpetaja. (R10)

Selline lähenemine huvikooli poolt on väga positiivne. Kodus olles võib laps käituda teisiti kui huvikoolis osaledes. Lapsevanemale võib tunduda, et laps on väga musikaalne, kuid huvikooli jõudes ei suuda laps kohaneda.

Munitsipaalhuvikoolidel on võimalik oma õpilastele teha palju rohkem soodustusi, kui erahuvikoolides. Munitsipaalhuvikoolidel on Pärnu Linnavalitsuse määrusega õigus vabastada õppetasu maksmisest 10–20 protsenti õpilastest. Võimalik on taotleda õppetasust vabastamist majanduslikes raskustes peredel, kui ühest perest osaleb mitu last, väga heade õpitulemuste eest. Õppemaksu suurus ja tasumise kord määratakse kooli ja lapsevanema või lapse seadusliku esindaja vahelises lepingus. 1. klassi lastele ei tehta soodustusi kuna nemad on ebakindlamad.

Pärnu linna munitsipaalhuvikoolid pakuvad erinevatel tingimustel oma kooli soodustusi. Nad on Pärnu Linnavalitsuse allüksused ja nende rahastajaks on linn. Munitsipaalhuvikoolide soodustuste tingimused on välja toodud koolide kodulehekülgedel.

Oleme suunanud lapsed Eesti Lasterikaste Perede Liidu poole, kes toetavad ka võimalusel neid lapsi, kes on suurtest peredest. Kui õpilane on väga tubli siis saab ka soodustust. Kõik pered, kes on soodustust soovinud, need on saanud. Meie soodustused tulenevad Pärnu linna poolt kehtestatud määrustega ja meil on õigus teha 12% soodustust oma tulust. 1. klassi lastele ei tehta soodustusi kuna nemad on ebakindlamad. Soodustusi saavad vähekindlustatud perede lapsed, paljulapselistest peredest lapsed ja soodustust saavad ka need lapsed, kes on väga tublid ja ka need lapsi, kes osalevad meie kooli mitmel erineval huvialal. (R1)

Soodustusi saavad lapsed 70, 50 ja 20% ulatuses. Soodustusi tehes peavad andma ka lapsed omapoolse panuse – laste tulemused peavad head olema. (R1)

Treeningvarustus, õigemini inventar ja võistlussõidud on kooli poolt. Õppemaksust vabastuse saavad majanduslikult raskes olukorras lapsed kas osaliselt või täielikult kogu õppeaastaks või mõneks kuuks. Seda tehakse lapsevanema avalduse ja treeneri kinnituse põhjal. (R14)

Kui laps on huvikooli nimekirja arvatud, tutvustab huvikooli direktor esimesel lastevanemate koosolekul kooli põhikirja, kodukorda ja õppekava. Seega on kõik lastevanemad tingimustega kursis. (R1)

Erahuvikoolidel ei ole munitsipaalhuvikoolidega sarnast soodustuste süsteemi. Õppemaksudest tasutakse huvikooli ülalpidamise kulud. Kui tegemist on suurema huvikooliga, kus on umbes 100 õpilast, siis on neil rohkem võimalusi soodustuste tegemiseks. Erahuvikoolid soodustusi reeglina ei paku, välja arvatud juhul, kui huvikoolis käib ühest perest mitu last või kui üks laps osaleb huvikooli mitmes ringis. Lisaks lähtutakse lapsevanemate vajadustest.

Meil on peresoodustus, st kui lapsi käib ühest perest kaks või rohkem. Sel juhul on trenn -10%. (R6)

Muusikaosakonnas, kui laps õpib nt klaverit ja tahab lisaks veel õppida laulustuudios. Sel juhul on laulustuudio poole hinnaga. Kõigil muusika eriala õpilastel on noodiõpetus tasuta kord nädalas. Samas on huvikoolil pikaajaline koostöö Eesti Lasterikaste Perede Liiduga. (R5)

Ühe pere lapsed saavad aasta lõpus soodustust iga lapse pealt ja see on õppeaasta alguses kindlaks määratud. See soodustus on umbes 9-10 eurot, maakonnas käivatel lastel maksab õppemaksu vald, seda tehakse kas osalises- või täismahus. Kui mõnel õpilasel tekib vajadus, siis saab üksikjuhtudel teha soodustust avalduse alusel. Tavaliselt need soodustused on erandkorras ja lühikesel perioodil. On vanemaid, kes on küsinud maksepikendust töökoha kaotamise tõttu. (R10)

Maksepikenduse osas on huvikoolid arvamusel, et kui lapsevanem ei maksa õigeaegselt lapse õppemaksu, siis on selline hiline mine vabandata v. Selliseid hilinemisi tuleb lapsevanematel ette ja see ei ole alati seotud pere majandusliku olukorraga. Tasumisega võivad hiljaks jääda ka need vanemad, kes on majanduslikult heal järjel.

Kui treenerid tunnevad, et perekonnal käib õppemaksu maksmine ülejõu, siis teeme kokkuleppeid. Nt kui kuutasu eest saab käia 2 korda nädalas, siis vormistame ta käima ühe korra nädalas aga tegelikult käib laps hoopis kaks korda nädalas. Tänu sellele maksab ta õppemaksu vähem. Maakonna lapsed saavad valla toetust õppemaksu

maksmiseks. Taotleme ise valla soodustusi. Anname teada lapsevanemale kõigist soodustustest. (R8)

Huvikoolis on selliseid lapsevanemaid, kes ei ole selle peale tulnudki, et neil oleks võimalik saada soodustust. Eriti kui ühest perest käib mitu last. (R2)

Mitmed huvikoolid on välja toonud selle, et on lapsevanemaid, kellel on võimalik taotleda huvikoolist soodustust majanduslikust olukorrast tulenevalt, kuid kes seda ei tea. Kõige korralikumad maksjad on vähekindlustatud lastega pered.

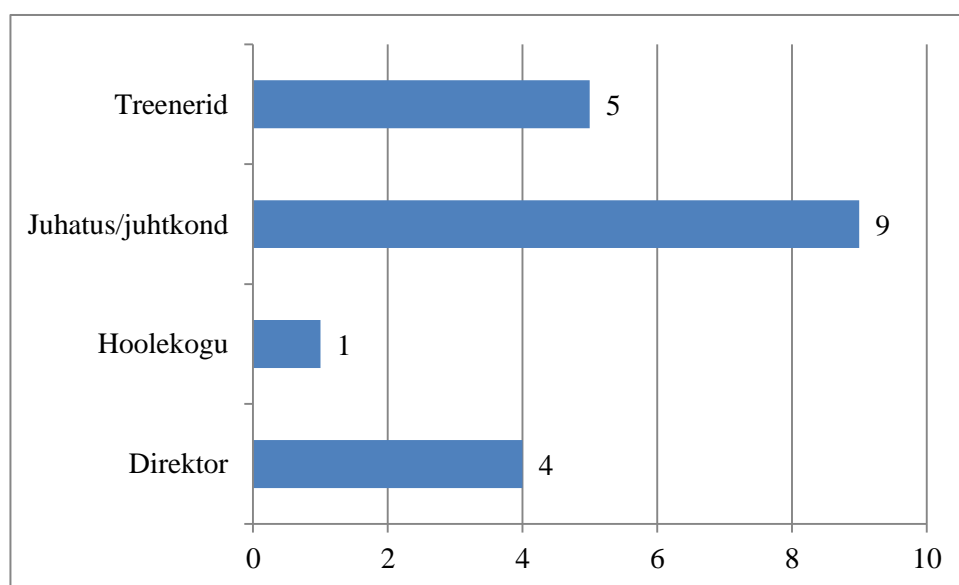
Uurimustöö käigus leidis ka üks selline klubi, kus ei ole õppemaksu. Kunagi olid ka klubi liikmed, kuid nüüd korraldavad nad laagreid. Laagrite korraldamisel toetab neid Pärnu Linnavalitsus.

Pilliõppes oleme teinud soodustusi seoses õppemaksuga. Tunnitasuks on 12 eurot, kui laps käib kuus rohkem kui neli korda, siis viies tund kuu jooksul on lapsele soodsam. Oleme teinud omamaja töötajate või seltsi liikmete lastele huvikoolis käimise soodustust. Praegu käib meil huvikoolis üks väga andekas tüdruk, kes alustas juba kolm aastat tagasi meil käimist. Tema vanemad ei ole majanduslikult kindlustatud ja ise ei saaks lubada huvikoolis käimist. Alguses oli tema ema meie personali hulgas ja siis maksime ise selle lapse eest kuutasu. Enam ema meie juures ei tööta ja nüüd maksab see lapsevanem pooles osas õppemaksu. Soodustuseks on ka see, et anname lastele koju harjutamiseks huvikooli enda pillid. Tänu sellele ei ole vajalik, et lapsel oleks oma isiklik pill. (R11)

Meil ei ole õppemaksu, meil on kokkulepitud annetus, mille summaks on viis eurot. Kui on mõni vanem, kellel pole võimalik seda summat maksta, siis tuleb ta seda ütlema. Sel juhul ei pea ta maksma. Kogudus toetab huvikooli, toetavad mõned sõpruskogudused, erinevad annetajad, toidupakid ja riideabi lastele. (R13)

Kindlaid soodustusi ei ole. Hetkel ei ole ühtegi last, kes saaks soodustust. Siia tulles saab lapsevanem teada, kui palju maksab huviring. Sellest lähtuvalt otsustab ta, kas ta saab seda endale lubada või mitte. (R15)

Soodustuse saamiseks peab lapsevanem pöörduma juhtkonna või treeneri poole. Soodustust saadakse munitsipaalhuvikoolis avalduse alusel, erahuvikoolis lähtuvalt lapsest või siis kindlaks määratud tingimustel (näiteks osaleb huvikoolis kaks last ühest perest). Seejuures võib soodustuse saamise otsustada nii juhtkond, aga ka treener, direktor või hoolekogu (vt Joonis 4).

Joonis 4. Soodustuste saamise üle otsustajad erahuvikoolis (autori koostatud)

Munitsipaalhuvikoolides on soodustuste saamise üle otsustajateks direktorid. Direktor koostöös õpetajaga otsustab soodustuse saamise üle. Munitsipaalhuvikoolides on enamasti kõik lapsed saanud soodustusi, kes on seda taotlenud.

Erialaõpetaja kätte läheb taotlus ja tema paneb omapoolse hinnangu soodustuse saamise vajaduse kohta. Erialaõpetaja on see, kes teab kõige paremini lapse majanduslikku olukorda. Mõnikord on ette tulnud selliseid olukordi, kus pannakse paberile väga raske olukord, mis on kirjas ainult paberil. Tegelikult elab pere kindlustatult. Sellisel juhul keeldub kool soodustuse tegemisest. (R4)

Aastate jooksul on õppemaksust vabastatute arv 60-70, mis vastab haridusosakonna poolt lubatud 10%-le. On 2-3 peret, kellele anname soovituselt Eesti Lasterikaste Perede Liidu jaoks õppetasu maksmise või spordivahendite soetamise tarvis. (R14)

Erahuvikoolides on soodustuste saamise üle otsustajateks peamiselt juhtkond. Samas teeb juhtkond ka koostööd õpetajatega, kes näevad ära lapse olukorra. Samas näevad

õpetajad ka seda, kui laps vajab soodustust, kuid mingil põhjusel seda ei taotle. Tavaliselt on põhjuseks vanemate julgus küsida soodustust.

Praegu on neli inimest, kes soodustust saavad. Soodustust taotlema ei pea, sest treener teab, kui tegemist on ühe pere lastega. Treener fikseerib selle ära ja arve tehakse soodustusega. (R6)

Kõik, kes on taotlenud, need on saanud. Üks laps käib praegu tasuta. Laps väga tahab trennis käia ja see on ainuke huvitegevus, millega ta väga tahab tegeleda. Majanduslikult ei ole võimalik tal huvitegevusega tegeleda. (R11)

Üldiselt erakooli minnes ei mõtle lapsevanem soodustuse saamise peale. Õppeaasta alguses on teada õppemaks ja vanemad arvestavad sellega, kui nad on lapse huvikooli toonud. Õppeaasta jooksul õppemaks ei muutu. Kui olukord aasta jooksul muutub (töökoha kaotus, makseraskused), siis leitakse huvikooli poolt võimalus huvialaga jätkamiseks.

Järgnevalt toob autor välja huvikoolide peamised teavituskanalid soodustuste kohta:

- õpetajate ja juhtkonna kaudu,
- Pärnu linna koduleht (munitsipaalhuvikoolidel),
- suusõnaliselt treeneri kaudu,
- vahetult vanematega suheldes,
- leping.

Huvikoolidel ei ole palju teavituskanaleid, mille kaudu vanemad saavad soodustustest teada. Peamiselt loodavad huvikoolid, et vanemad tulevad ise rääkima kui neil on mure õppemaksu tasumisega. Lapsevanemast lähtudes leitakse lapsele võimalus tegeleda tema poolt valitud huvitegevusega.

Oma uurimustöös uuris autor huvikoolidelt, millest nad tunnevad puudust. Peamiselt tuntakse puudust finantsvahenditest ja vajaliku sisseseadega ruumidest, kus oma tegevust läbi viia.

Ruumid vajaksid kohendamist ja hoovimaja väljaehitamist, et saaks pakkuda kvaliteetsemat õpet. Alati võib kurta, et raha võiks rohkem olla vms. Kuid tegelikult oleme üsna rahul oma olukorraga. (R1)

Väga palju töötajad, kes töötavad Pärnu linna haridusosakonnas on eelnevalt kokku puutunud huviharidusega. Nad on kas ise kunagi meie koolis käinud või käivad nende lapsed praegu siin. Nad omavad teadmisi selle kohta, mida tähendab huviharidus. Tänu sellele on meil väga hea koostöö haridusosakonnaga. (R4)

Munitsipaalhuvikool on reeglina varustatud ja hallatud normaalse õppetöö läbiviimiseks rahuldavalt. Nii kui üldhariduskoolidesse, nii ka huvikooli on noorte pedagoogide tulek ebapiisav. (R13)

Munitsipaalhuvikoolid tunnevad peamiselt puudust uutest pedagoogidest, kuna sealsete õpetajate palgad on veelgi madalamad kui üldhariduskoolides. Seetõttu on autor täiendavalt uurinud munitsipaalhuvikoolide arvamust uute õpetajate juurdekasvu kohta (antud küsimusele vastas kaks respondenti).

Meile on uute õpetajate pealekasv probleemidega. Tudengid saavad valida erinevate ametite vahel ja õpetajaks ei kipu, sest palk pole Pärnus eriti motiveeriv. On omavalitsusi, kus makstakse üldkoolide õpetajatega võrdset tasu. Meie pakutav jääb kaugemale sellest. Kui ei ole täit koormust pakkuda, siis ei tulda, sest eluaseme kulud tuleb palgast maksta. Õpetajate seas on üha vähem noori õpetajaid, sest edasi kõrgharidust omandama läheb neid juba vähem. Harjumaa ja Tallinn on noorte õpetajatega kaetud, kuid kaugemates koolides õpetajate keskmine vanus tõuseb. Huvihariduse pedagoogide järelkasvule ei ole riiklikul tasandil mõeldud ja see on puudus. Lastele võimaluste tagamine on lükatud omavalitsuste õlule, kes ei pea mõtlema järelkasvu „tootmisele“. Minu meelest puudub riiklikul tasandil huvihariduse nägemus. Olemasolev Huviharidusseadus ja Huviharidusstandard ei lahenda õpetajate probleemi, vaid kirjeldab eesmärgi ja sisu. (R4)

Meie majas ei ole probleemi õpetajate juurdekasvuga. Me oleme alati avatud uutele mõtetele. Õpetajaid meie majja on kerge saada, isegi pakkumine on, kuid probleemiks on uute õpetajate (koolist tulnud) oskused õpilaste ja lastevanematega suhtlemisel. On

mitmeid noori meie majas läbi käinud, kes aasta algul tulevad ja on suure jutuga, kuid mõne kuu möödudes leiavad põhjuse tööst loobumiseks. Meie majas on väga kõrge tase ja ei tea, kas see hirmutab noori. Oleme alati andnud uuele õpetajale võimaluse kõigepealt sisse elada kollektiivi ja tulemused ei pea ka olema esimesel aastal. Veel peaks õpetama noortele meili teel ennast korrektselt väljendama. Tänapäeval on e- riik, kuid kirjalikult ennast korrektselt väljendada ei osata. Noorte probleemiks on ka see, et nad on tegevad väga mitmel kohal ja seetõttu jääb neil ühte tööd tehes ajast ja põhjalikkusest oma tööle vähe aega. Õpetama peab südamega, mitte lihtsalt tundi tegema. Alati on olnud õpetajad ja tunni andjad. Head õpetajat leida on väga raske. Ma arvan, et koolis peaks noortele õpetama erinevaid suhtlusvorme – praktikas läbi rühmatöö. Erinevad situatsioonid, mis võivad ette tulla nii laste, lastevanemate kui ka juhtkonnaga. (R3)

Mõlemad arvamused on väga erinevad ja tingitud huvikoolide omapoolsest kogemusest. Tänu sellele saab öelda, et õpetajate juurdekasv siiski toimub. Kindlasti aitaks kaasa huvikooli õpetajate palga võrdsustamine üldhariduskoolide õpetajate palgaga. Õiglane palk on üks suurimaid motivaatoreid, kuid samas on väga tähtis teha oma tööd südamega. Kõigile inimestele ei sobi õpetaja töö.

Erahuvikoolid tunnevad oma töös peamiselt puudust KOV rahalisest toetusest, aga ka huvitegevuse läbiviimiseks vajalikust tehnikast ning üldiselt linna poolsest huvist erahuvikoolide tegevuse vastu.

Huvikoolide õpetajate palgad võiksid olla samal tasemel, mis üldhariduskoolide omad. Täna on rakse nii mõnelgi erialal leida juhendajat madala palga eest. Alustav ettevõtte võiks saada kohaliku omavalitsuse poolt toetatud, sest iga algus on raske (mööbel, tehnilised vahendid, õppevahendid jne). (R2)

Rahast. Elame õppemaksust. Pärnu linn maksab nende laste pealt pearaha, kes on rahvastikuregistri järgi Pärnu linna elanikud. Inimesi võiks rohkem tööle palgata, et lastele läheneda individuaalselt aga see võimalus jääb katki raha tõttu. Igas rühmas on selliseid lapsi, kes vajavad individuaalset lähenemist. (R5)

Rahast. Huvitavusest linna poolt. Võiks olla linna poolt suurem huvi, selle vastu et lapsel oleks tegevus, millega kaasneb laste toimetulek. (R12)

Raha ja tehnika. Kuna ei ole suuri rühmi, siis lastest tulevad need vahendid, mis lähevad õpetajate palgaks. See raha on aga suhteliselt väike. (R15)

Lapsevanematel on vähene huvi selle kohta, mida laps teeb. Tavaliselt on majanduslikult kindlustatud laste vanematel väiksem huvi selle kohta, mis huvikoolis tehakse. Elu on kiire tempoga ja huvikooli rolliks on koht, kus laps saab olla, mitte areneda valitud alal.

Koostöö lapsevanematega võiks olla veel tõhusam. Lapsevanemad teavad, et lapsed käivad trennis aga ei pruugi alati huvi tunda selle vastu, mis siin tehakse. Kui huvikool korraldab laagreid, siis võivad nad vahepeal olla skeptilised selles osas, et nad ei tea täpselt, mis seal tehakse. Toetus pere poolt võiks olla tugevam. (R6)

Erahuvikoolidele valmistavad suurt muret ka amortiseerunud hooned või huvitegevuse läbiviimiseks vajalike ruumide leidmine. Pärnu linn proovib omalt poolt huvikoolidele selles osas abiks olla. Tavaliselt ei ole linnal endal selliseid ruume anda ja siis peab huvikool need ise leidma või leppima olemasolevatega.

Meil oleks vaja uut halli. Hall on vana ja tingimused ei ole enam kaasaegsed. Sellega seoses kannatavad lapsed. Meil on palju lapsi ja selles hallis on kool ja klubi koos. Seoses sellega tekib ruumipuudus. (R8)

Ruumide leidmine on kõige suurem puudus. Linn aitaks kindlasti kuid neil pole kahjuks vajalikku pinda pakkuda või ei vasta see tingimustele. Kuna meie maht on juba keskmine, siis ei saa me kusagilt rentida tunni kaupa kuna mitte kuskil ei ole nii palju vaba aega. (R10)

Ainukese puudusena toon välja ruumipuuduse, sest kasutada on meil ainult maja alumine korrus, sest teine osa on meil välja ehitamata. Läbi erinevate projektide loodame saada rahastust, et ruumipuuduse probleem lahendada. (R11)

Pärnu linn on kaetud mitmekülgselt huvialadega ja mõnes huvikoolis on tänu sellele vähe lapsi. Selline olukord võib huvikoolide tegevuse muuta raskeks, eriti kui lapsed on ainsad, kes maksavad õpetajatele õppemaksust tasu.

Huvikoolis võiks olla rohkem lapsi. Meil on õpetajate seas sellised, kes tegutsevad füüsilisest isikust ettevõtjatena ja nende jaoks on väga tähtis laste arv. Samas ei saa öelda, et meil millestki puudus oleks, sest me toimime suure keskuse sees. Meil on tänu noortekeskusele korralik helitehnika. Selle tehnikaga õpivad ka huvikooli õpilased. (R11)

Tunneme puudust lastest. Lapsi võiks rohkem huvikoolis käija. Pärnu linnas on huvikoolide üleküllus ja neid tuleb järjest juurde. (R14)

Kokkuvõtlikult tunnevad munitsipaalhuvikoolid peamiselt puudust uutest pedagoogidest. Erahuvikoolidel on antud spekter aga laiem. Lisaks finantsvahendite puudusele tuuakse välja linna poolse huvi puudumine huvikoolide tegevuse vastu, olemasolevad amortiseerunud ruumid ja huvitegevuse läbiviimiseks sobilike ruumide puudus, aga ka vähene laste arv huvikoolis ja lapsevanemate huvi puudus oma lapse osalemise kohta huviringis.

2.3.3. Huvihariduse mõju lapsele

Huviharidus on lastele äärmiselt vajalik andes kaasa eluks vajalikke teadmisi ja oskusi. Lisaks huviala teadmistele saavad lapsed sotsiaalseid oskusi mida nad vajavad täiskasvanuna. Huvikoolist saab laps kaasa ka oskusi, mida saab rakendada üldhariduskoolis.

Uurimuse käigus on küsitud huvikoolide arvamust selle kohta, kuidas mõjutab huviharidus last ning mida saaks muuta selleks, et huviharidus jõuaks kõikide lasteni. Uuriti ka seda, kas majanduslik olukord mõjutab lapse huvikoolis käimist.

Küsimusele, kas majanduslik olukord mõjutab lapse huvikoolis käimise pühendumust, vastati erinevalt lähenedes. Oli huvikoole, kes olid väga kindlal arvamusel, et majanduslik olukord ei mõjuta lapse pühendumust. Samas leiti, et laps kes kasvab

rasketes majanduslikes tingimustes väärtustab talle antud võimalust huvihariduseks rohkem ja pühendub sügavamalt.

Kui lapsel on kõht tühi või mõni muu baasvajadus rahuldamata, siis loomulikult mõjutab see last. (R2)

Meie koolis on tunnis kasutatavad õppevahendid kõigile olemas ja laps ise ei pea, midagi kaasa võtma. Seega, ei mõjuta see pühendumust. Hetkel huvikoolis osalevad lapsed on hästikindlustatud peredest. (R2)

Ei mõjuta. Kui juba laps on huvikooli jõudnud, siis laps on juba pühendunud. Majanduslik olukord ei mõjuta lapse motivatsiooni. (R5)

Majanduslik olukord ei mõjuta laste pühendumust, sest lapsed on alati pühendunud kõiges, mis nad teevad, kuid majanduslik olukord mõjutab kindlasti huvikoolis käimist. (R7)

Laste majanduslik olukord ei mõjuta huvikoolis käimist. Siia jõuavad need, kes tahavad selle alaga tegeleda. Võistlustel käies on eriti hästi seda näha, et rahaline pool ei mängi rolli kuna siis on vaja pühendumust ja nõ külma närvi. Majanduslik pool kindlasti soodustab paremate tingimuste loomist ja treeningu tingimuste parandamist. (R8)

Eelkõige on vaja huvitatavust. Kindlasti leiame lapsele tegvuse vastavalt võimalustele. Huvitegevus on igasugune tegevus. (R11)

Ei mõjuta pühendumist. Lapse arvelt ei hoita tavaliselt kokku. Õppeaasta alguses teab inimene, kui palju trenn maksab. Kui aasta jooksul juhtub midagi, mille läbi ei ole võimalik tasuda õppemaksu, siis koos leiame lahenduse. (R12)

Üldiselt olid huvikoolid arvamusel, et majanduslik olukord ei mõjuta huvikoolis käimise pühendumust. Kui laps on juba huvikooli jõudnud, siis leitakse lapsele võimalus huviharidusega tegelemiseks. Samas oli ka huvikooli, kelle arvates on majanduslikult vähekindlustatud lapsed rohkem pühendunud, eriti kui lapsel oli toetav pere.

On näiteid, et kui paremalt majanduslikul järjel laps ei ole nii pühendunud. Samuti need lapsevanemad ei ole alati nii huvitud tagasisidest õpetajate poolt lapse õppimise osas. Kui laps on vähekindlustatud, siis ta pühendub põhjalikumalt. Samas on sellises olukorras väga vajalik kindel toetus kodus. Vähekindlustatud lapsevanem, kes panustab lapse huviharidusse tahaks ka, et laps pühendaks ennast. (R4)

Mõne aasta pärast, kui lapsel tekib motivatsiooni langus ja väike tüdimus, siis vähekindlustatud lapse vanemad võivad arvestades majanduslikku olukorda loobuda huviharidusest. Kui nad aga suudavad sellest hetkest jagu saada ja laps siiski tahab edasi huviharidusega tegeleda, on nende toetus lastele väga suur. (R4)

Mõjutab. Näiteks kui laps elab vallas, kuhu ta ei ole sisse kirjutatud ja maksab transpordi eest, et käia linnas trennis. Vald talle seda ei kompenseeri ja lapse jaoks läheb trennis käimine väga kulukaks ja laps võetakse trennist ära majanduslikel tingimustel. (R6)

Kindlasti mõjutab, sest kui sul ei ole mootorratast, siis lapsel ei ole võimalik antud motoklubis käia. Samas mõjutab ka vastupidi, kui laps saab klubis olevat mootorrattaga tutvuda võib tekkida suurem huvi motoklubi vastu. (R9)

Need lapsed, kelle jaoks on raha oluline ja kelle jaoks rahalised võimalused on paika pandud, siis neil lastel on kohusetunne rohkem, kui teistel ja mõnikord ka tahtmist. (R10)

Huvikoolis käimisel on väga tähtis vanemate toetus lapsele. Vanem peaks märkama lapse saavutusi ja tunnustama last nendes. Lähtuda tuleks lapsest ja lapse iseloomust. Lapsevanem ei saa eelda tagasihoidlikust lapsest koheseid edusamme. Kõik lapsed ei ole liidrid. Kui vanem nõuab lapselt liialt, siis võib see mõjutada lapse pühendumust, nii et laps ei taha enam huvikoolis käia.

Laps vajab huvikoolis käimise ajal toetust, isegi suurem laps. Vanemad peaksid olema toetavad ja arvama, et laps tegeleb toreda asjaga, nägema saavutusi. (R12)

Meie juurde on väga palju sattunud just majanduslikult kindlustamata lapsi. Väga sageli eelmiste aastate põhjal on meile sattunud lapsed, kes ei ole mujale soositud.

Üheks põhjuseks oli kindlasti majanduslik olukord. Nad oleks oma hinges kindlasti tahtnud mujale minna aga neil pole olnud võimalik seda majanduslikel tingimustel teha või on nad koolis jäänud mingit viisi hammasrataste vahele. Oleme tuge saanud anda mitmele lapsele, aidates nad õigele rajale. Tahame, et lapsed tunneksid ennast huvikoolis kindlalt. (R14)

Kahtlemata mõjutab. Kui on peres palju lapsi, siis lapsevanemal ei ole alati võimalust last igale poole panna. Olen näinud lapsi, kes on majanduslikult heal järjel ja kellel on kõik lubatud. Paljudes asjades lööb see suhtumine välja. Vanemate käest võib tulla ka üleolevat suhtumist. (R15)

Oma töös on autor huvitunud huvikoolide arvamusest, kas huviharidus on lapsele vajalik ning kas huviharidus annab eluks vajalikke teadmisi, oskusi ja milliseid. Järgnevalt toob autor huvikoolide arvamused selle kohta, kuidas mõjutab huvitegevus last ja milliseid erinevaid oskusi see annab.

Huviharidus on väga vajalik igale lapsele. Väga paljudel on see seotud tulevikus elukutse valikuga. Tihti leitakse just huvikoolist sõpradering, kes on huvitatud sarnastest asjadest ja jagab samu vaateid elule – seega on huvikool hea koht sotsiaalsete suhete arendamiseks. (R1)

Kui laps ei lähe ka samal erialal edasi õppima, siis on tal olema terveks eluks hea hobi ja laiem maailmavaade. Lisaks harjub huvikoolis käiv laps teatud reeglite ja kohustustega, mis samuti on eluks vajalik. Laps, kes tegeleb lisaks tavakoolile teiste hobidega, oskab paremini hinnata ja kasutada oma aega. Huvikool on koht, kust saab tunnustust ja võimalus saada tunnustust ka neil lastel, kes akadeemilises plaanis võib-olla silma ei paista. (R1)

Tänu HUKK-AP projektile on väga palju lapsi, kes ei oleks kunagi saanud tegeleda huviharidusega või leidnud omale võimalust sellega tegeleda. Need lapsed, kes on saanud võimaluse selleks on aastaga väga palju arenenud, nende olek on muutunud. Huvialade kaudu on palju lapsi, kes valivad tulevikuks tänu sellele oma eriala. Huviharidus on mõnes mõttes olulisem kui üldharidus. Huviharidusest tulevatest lastest

saavad tipptegijad, kes armastavad oma tööd. Erinevad huvialad aitavad lapsel valida tulevikus omale eriala. (R3)

Kõik huvikoolid olid arvamusel, et huviharidus on lapsele vajalik ja annab eluks erinevaid oskusi. Samas peab laps olema antud tegevusele pühendunud. Lisaks pöörasid huvikoolid tähelepanu, et riik huviharidust rohkem väärtustama. Õpilane, kes tegeleb huviharidusega, on tubli ka üldhariduses. Huvikoolist saab laps oskusi, mida ta saab kasutada üldhariduses. Näiteks osalemine muusikakoolis annab lapsele eluks vajaliku esinemisoskuse.

Avardab silmaringi, näitab kõiki võimalusi, mis elus on, aitab ennast leida, leida oma tugevad ja nõrgad küljed, nõrku külgi tugevdada. Huvikoolide õpetajad aitavad kasvatada siia tulnud lastest inimesi. Tänu huviharidusele lapsed sotsialiseeruvad, tunnevad ennast tugevamana, enesekindlamana, oskavad esineda. Tänu erialale suudavad esineda teiste ees. (R4)

Kool annab väga palju enesekindlust ja julgust. Saab käia esinemas, väljendusviise on palju. Näiteks on üks õpilane, kellel on psühholoogilised probleemid. Enne seda kui ta psühholoogi juurde läks pakkusin lapsevanemale välja võimaluse osaleda kolmepäevasel treeninglaagril. Laager mõjus lapsele väga positiivselt ja rahustas lapse maha. (R6)

Lapse õpetajast huvialal oleneb väga palju. Kui lapsele õpetaja ei meeldi, siis laps ei pruugi soovida huvikoolis käia või ei tunne ennast seal hästi. Mida noorem on laps, seda rohkem see last mõjutab. Õpetaja peaks armastama oma eriala ja tänu sellele tekitama ka lapses huvi.

Väga palju oleneb treeneritest. Treenerid võiksid olla pühendunud ja tunda laste vastu huvi. Väga tähtis on ka tegevus väljaspool trenniaega (esinemised jne). Kui korraldame erinevaid üritusi, siis anname neile võimaluse kaasa aidata. Esialgu on nad vabatahtlikud. (R6)

Lapsel võiks olla üks kuni kaks huviala, millega ta tegeleb, äärmisel juhul kolm huviala. Laps peaks jõudma üldhariduskooli ja huvikoolide kõrvalt ka puhata. Väga raske on lapsel puhata, kui ta on kõik päevad hõivatud.

Lapsevanemad peaksid reguleerima huvihariduse mahtu, sest kui huviharidust antakse omavahel kokkuleppele ja kui lapsel on näiteks kaks erinevat või üksteist täiendavat huvitegevust. Mõni üksik laps jõuab tegeleda ka kolme huvitegevusega. (R7)

Tantsukoolist ei pea alati tantsijad tulema. Tänu huviharidusele on nad väga olulistel kohtadel, seda nende enda väitel, üle maailma. (R7)

Väga palju oskusi saavad juurde. Neil kasvab distsipliin, peavad üksteisega arvestama, iseseisvust, treeneri sõna kuulamist. (R8)

Antud klubi on mõeldud poistele ja annab eluks väga vajalikke oskusi. Kõigist poistest on väljakasvanud tublid oskajad, kes on valinud huviala järgi omale elukutse. (R9)

Iga laps saab huviharidusest midagi. Kes saab sõpru, kes hakkab rohkem suhtlema. Kui laps satub õigesse kohta, siis saab laps igal juhul midagi sellest kaasa. Tavaliselt lapsed tegelevad mitme huvialaga korraga. Vanadest õpilastest on saanud väga edukad inimesed. (R10)

Laps käitub huvikoolis enamasti teistmoodi kui kodus. Ta käitub nii nagu talt seda oodatakse, palutakse. Tore on kuulda seda tagasisidena koolis laste õpetajatelt. Aga kindlasti ei mõjuta see kõiki lapsi, sest huvikoolis pead sa pühendumisele ja andma endast kõik. Kõik seda kahjuks ei tee ja kõiki see ei mõjuta. Lapsed on oma vanemate nägu. Kui lapsevanem töötab koos lapsega ühiste eesmärkide nimel, siis on kõik hästi aga kui lapsevanem hakkab vastu töötama ja ta ei hooli, mida laps teeb siis laps ei saa kindlasti hakkama. (R12)

Huvitegevus on lapse elus üks olulisemaid asju peale kodu ja vanemate armastuse. Lapsel on võimalus leida mõni põnev asi oma elus, mitte hulkuda ringi vaid minna laulma. Vahet ei ole kas laps teeb sporti või kauneid kunste. Muusikuna ma näen, et muusika ja kunst on erilised asjad. Oma kogumusest on see asi, mis annab lapsele nii palju juurde. Me ei õpeta ainult laulma ja viisi pidama. Ma õpetan lapsele kõike, kuidas käituda, kuidas austada vanemat inimest, sotsiaalseid oskusi, kehahoiakut, enesekindlust. Võibolla sellest lapsest ei tule kunagi lauljat aga samas on ta saanud enesekindlust, ta julgeb ennast väljendada. Väline sära ei ole kõige tähtsam, tähtis on see mis laps teeb (R15)

Viimasena küsis autor, kuidas oleks võimalik toetada neid lapsi, kellel puuduvad võimalused huvitegevuses osalemiseks huvikoolides. Järgnevalt toob autor välja huvikoolide arvamused huvihariduse edendamiseks.

Huviharidus on praegu arusaamatus seisus. Mõni asi võiks kuuluda kultuuri alla, mõni hariduse alla. Huviharidus ise kuulub Haridusministeeriumi all. Ta ei ole väga täpselt sätestatud, ei ole riiklikke toetussüsteeme, ei ole olemas riiklikku järelvalvet, selle kohta mida tehakse. Peaks tekitama üle-Eestisse toetussüsteemi. Selleks võiks olla pearaha ühele lapsele. Iga laps võiks saada vähemalt ühe ringi. Ei ole mingit vahet, millega laps tegeleb. Tähtis on tegevus – nõ kvalitatiivne vaba aeg. Vajalik oleks huvihariduse poliitika, kus on seatud eesmärgid ja raamistik. (R10)

Huvikoolid teevad tihedat koostööd üldhariduskoolidega, käimas on projekt „Linn kui õpikeskus“. Tunnistan, et ma ei oska vastata, kuidas veelgi enam pakkuda võimalust osaleda huvitegevuses. Mul on tunne, et see, kes vähegi huvi tunneb millegi vastu, siis on meil üsna optimaalsed võimalused loodud kaasalöömiseks. Täna ma ei näe, mis võiks olla põhjus, miks laps ei jõua huvikooli. Jah, võib-olla tõesti ei saa ta tegeleda erahuvihariduses, kus on vaja panustada rohkem omavahendeid, kuid olen veendunud, et soovi korral leiab munitsipaalhuvikoolidest väga laia skaala huvialasid. (R1)

Kohalikud omavalitsused seisavad inimeste eest, kes vajavad abi. Heaks näiteks on Elva Linnavalitsus, kus toetati väga palju vähekindlustatud peredest lapsi. Igas üldhariduskoolis peaks olema sotisaaltöötaja, kes omab pilti sellest kui paljud lapsed tegeleksid huvitegevusega ja vajadusel suunaksid lapsi huviharidusse. Seda võiks juba märgata ka õpetaja lasteaias ja klassijuhataja koolis. Mida varem märkame last, kes ei tegele huviharidusega seda rohkem soodustame harjumuse tekkimist huviharidusele. Klassijuhataja näeb ära ka selle, kui laps on ülekoormatud tänu viie kuni kaheksa huvikoolis käimisele. Poliitikute läbi oleks võimalik võib-olla arendada huviharidust. Kui riik toetaks otse huvikooli, siis tooks see kaasa väga suure paberitöö ja tõestamise kas laps käib kohal. (R4)

Pearaha, mida Pärnu linnalt saame läheb vahendite saamisele. Võimalusel võiks seda summat suurendada. Samas kirjutavad huvikoolid pidevalt projekte, millel on kaks

korda aastas esitamistähtjad. Näiteks Rae vallas on projekti esitamistähtaegu neli aastas. Pärnu linnas võiks neid ka mõne juurde panna. (R6)

Võiks olla treeningpaigaga kindlustatud üldkehalise ettevalimistusega grupp sihitisega laste kehaliste eelduste järgi suunamiseks sobiva spordiala treenerite juurde. See peaks olema mitmekesise lühendatud õppekavaga, mis võimaldaks huvi ja äratundmiste huvitava tegevuse juurde. (R13)

Huvihariduse väärtustamine peaks algama riigi tasandilt. Riik peaks toetma KOV'i huvihariduse seisukohast rohkem. Käesoleval hetkel eraldab riik haridusele raha, kuid sealst huviharidusele eraldatav summa on väike.

Huviharidus peaks olema kvaliteetne. Lapsevanem peaks teadma, mille eest ta maksab. Õpetajad peaksid olema pädevad oma huvialal. Kõik huvikoolid peaksid olema registreeritud EHISesse. Väikelapsed peaksid saama toetust nii linnalt kui ka kõrval valdadest. (R10)

Igal lapsel võiks olla üks huviala kooli kõrvalt, sest ilma selleta on väga rakse. Mida kiiremini saame me lapsed huvikooli, seda parem. Kui ei ole huvikooli lähedavad need lapsed halvale tee. Need lapsed, kellega nad suhtlema hakkavad on samuti ilma huvialata. (R6)

Huviharidusega tegelemise võimalus algab perest, kas pere annab lapsele selle võimaluse tegeleda huvitegevusega. See võimalus võib olla kas rahaline või siis teadmine selle kohta. (R7)

Kõige raskemas olukorras on need pered, kus kasvab kaks last. Ema ja isa käivad tööl ja saavad miinimum palka. Need lapsed küll käivad huvikool millegi arvelt. Selleks oleks kõige mõistlikum võimaldada igale lapsele üks huviharidus. (R10)

Oleks tore, kui oleks projekt, mille raames jõuaksid meie juurde erinevad sihtgrupid, kes saaksid tennist meie juures proovida, nt Lasteküla lapsed. Kui lastel teki huvi tegeleda huvialaga edasi, tuleks leida võimalus sellega tegelemiseks. (R8)

Alates sügisest plaanime koostööd projektiga „Vanem õde, vanem vend“. Kui koos veedetakse vaba aega, siis leiaksime rahastust õpetajale, et lastel oleks võimalik tulla

tundi. Kindlasti on seltskond lapsi, kes ei saa tegeleda huviharidusega, aga kahjuks me ei tea nendest. Kui ei ole huvi, siis me ei tea millest laps huvitub. Koolides tuleb see kindlasti paremini välja. (R11)

Peaks olema toetused huvitegevusega tegelemiseks. Peaks olema mingi sissetuleku piir. Peaks olema mingi piiri järgi määratletud need lapsed, kellel on võimalus taotleda huvikooli toetust. Kui lapsevanem ei saa majanduslikel tingimustel last, siis peaks olema lapsevanemal siiski võimalus panna oma laps huvikooli. (R15)

2.3.4. Huviharidus Mõttekojal osalemine

Viimasena on autor kirjutanud Huviharidus Mõttekojast, kus osalesid huvikoolid üle Eesti ja kus arutati huvikoolide kättesaadavust, jätkusuutlikkust ja kvaliteeti. Autor on toonud välja ettepanekuid, mis Mõttekoja käigus esitati.

Autor viibis uuringu läbiviimisel ühepäevasel Huvihariduse mõttekojal Tallinnas, mis toimus 26.03.2015. Mõttekojas osalesid huvikoolid üle Eesti, samas said osaleda teised huvihariduse huvilised. Mõttekoda rahastas Hasartmängumaksu Nõukogu. Huviharidusega seoses arutati kolme teemat:

1. Kättesaadavus ja mitmekesisus.
2. Jätkusuutlikkus.
3. Kvaliteet ja milline on kvaliteetne huviharidus.

Huvihariduse kättesaadavus on maakonniti erinev. Keskustes on huviharidus mitmekesine ja esindatud on erinevad huvialad. Selleks, et huviharidus jõuaks üle Eesti kõikide lasteni oleks üheks pakutud lahenduseks, kui huvikoolid tuleksid laste juurde väiksematesse kohtadesse. Selleks tuleks leida väiksemates kohtades need alad, mis huvitaksid seal elavaid lapsi. Samas tuleb lähtuda ka nendest aladest, mida on võimalik transportida mujale. Väga spetsiifiliste aladega on antud ideed väga raske ellu viia. Kui väljapool linna olevates asulates on pakkuda huvitegevuse läbiviimiseks vahendeid, siis on mõistlik neid kasutada. Sel juhul oleks vaja asulasse kohale tuua vaid õpetaja. Kui huviharidus toimub ka väikestes kohtades, siis läbi huvihariduse hoitakse noored tegevuses. See omakorda tagab neile sisustatud kvaliteetse vabaaja.

Kool või lasteaed peaks suunama lapsed huvikooli. Nemad näevad ära lapse tugevused ja saavad anda nii lapsele kui lapsevanemale sellekohast nõu. Väga tähtis on huvihariduse jätkusuutlikus ja arendamine. Huvikooli õpetajad võiks kasvatada oma tublimatest õpilastest uusi õpetajaid läbi mentorluse süsteemi. Tänu sellele toimiks huvikoolis organisatsioonisisene kasvamine. Igast alast kujuneks elustiil, mis toimib kui kogukond. Neid lapsi, kes teistest on maha jäänud tuleks järgi aidata. Huviharidus peaks olema igal poolt lõimitud üldhariduskoolidega, kaasa arvatud lasteaiaga. Kindlasti aitavad kaasa õiged valikud lapsevanema poolt ja arvestamine lapse võimetega.

Huvitegevuse eemärk on ebaselge. Huvitegevus on huvihariduse osa. Huvihariduse eesmärgid peaksid olema kõigile ühiselt mõistetavad, milleks on autori ja mõttekojas osalejate arvates tegevuse pakkumine, huviala ja isiklik areng. Huvihariduse rahastamine peaks toimuma kolmepoolset – lapsevanem, KOV ja huvikool.

2.3.5. HUKK-AP projekt Pärnu näitel

Munitsipaalkoolid teevad koostööd Pärnu linna projektiga HUKK-AP, mis pakub huvitegevuse võimalust peamiselt erivajadusega lastele või riskinoortele, kes huvikooli ei jõuaks.

Intervjuu käigus on saadud vastused küsimustele, mis on välja toodud töö lõpus (**Lisa 3**). Autor on intervjuerinud Pärnu linna HUKK-AP programmi koordinaatorit. Järgnevalt on toodud välja informatsioon sellest, kuidas antud programm on alguse saanud.

HUKK-AP projekt ei ole tulnud tühja koha pealt ehk Pärnu linnas on Huvikoolide Kaasamise ja Arendamise Projekt juba toimunud pilootprojektina, mida pakuti samuti Euroopa Noored Büroo kaudu. See projekt sai alguse 2011. Projekti eesmärk oli pakkuda tegevusi võrgustiku tõhusamaks muutmisel ja eemärgiga vähendada põhikoolist väljalangevust. Selle pilootprogrammiga saadi väga palju võrgustikukoolitusi, oma inimesi kokku kutsuda Pärnu suuruses linnas. Saime rääkida võrgustikuga silmast-silma, kaardistada nende positiivseid momente, kitsaskohti.

Antud projekt jätkus ja kasvas 2012.-2013. aastal. HUKK-AP projekt sai alguse 2014. Tänu eelnenud projektile oldi valmis kirjutama koostöös Euroopa Noored Bürooga antud projekti. Inimeste vahel oli tekkinud sünergia. Leidsime, et Pärnu linnas on munitsipaalhuvikoolide vahel mitmekesine palett, st meil on Muusikakool, Kunstide Maja, Spordikool, Kunstikool, Loodus- ja Tehnikamaja. Erarahvikoolid on kaudselt kaasatud programmi. Mõni riskinoor jõuab käekõrval erarahvikooli või trenni läbi tugispetsialisti.

Meil on olemas Pärnus õppenõustamiskeskus. Meie erilisus on see, et koolide sotsiaalnõustajad ja koolipsühholoogid ei ole koolide palgal vaid neile maksab palka linna allasutus õppenõustamiskeskus ja neil on teatud tundide hulk hommikupoole kuni pealelõunani tööaeg koolides. Õhtupoolsel ajal saavad nad kokku õppenõustamiskeskuses ja seal toimub omavaheline koostöö, võrgustiku tihendamine ja mõnikord ka nõustamine, sest mõni laps ja pere ei taha minna kooli nõustama. Meil oli loodud tugev võrgustik nõustajate, huvikoolide ja õpetajate poolt koolides, kes nägid riskinoori üldhariduskoolis.

Aastal 2012-2013 viisid tugispetsialistid noori käekõrval huvikooli. Sel ajal oli projekt katsetamisel. Läbi huvihariduse tahtsime noortele pakkuda eduelamust. Vahel tuli käia mitu erinevat huvikooli läbi. Huvikoolid olid selleks valmis. Oli noori, kes leidsid endale sobiva ala. Sel ajal suutsime huvikooli viia 20 riskinoort.

Peale programmi algust on see saanud suure hoo sisse. Praeguseks on projekti raames jõudnud huvikoolidesse 170 erivajadusega last ja 50 riskinoort. See on väga suur hulk lapsi.

Koos partneritega kirjutasime projekti vastavalt Pärnu linna vajadustele ja samas pidasime silmas ka üldiseid vajadusi. Peapartneriks on Euroopa Noored Büroo, lisaks neile on veel Pärnu Linnavalitsus, Tartu Linnavalitus, JJSteet, VitaTiim Ida-Virumaalt. Pärnu sai ise välja töötada selle, mida tahame saavutada. Me kooskõlastame Tallinnaga, aga meie vastutame indikaatorite, eesmärkide elluviimise eest ja samuti ka raha eest. Meil on partnerlusleping. Kolm korda aastas esitame sisuaruannet ja finantsaruannet.

Programmi raames korraldatakse regulaarselt koolitusi õpetajatele, kes tegelevad lastega huvikoolides. Nad peavad metoodiliselt oskama õpetada erivajadusega lapsi.

Huvihariduse mõju lastele on pikaajalisem. See mõju ei ole kohe näha ja avaldub alles hiljem. Loomulikult mõjutab ta last ka alguses.

Loodame, et saame huvikoolidega edasipidi koostööd teha ja lapsevanemad leiavad oma lastele võimaluse huviharidusega edasi tegeleda ka projekti lõppedes.

Antud programm on tänuväärne ja annab võimaluse tegeleda huvitegevusega väga paljudel lastel ja noortel. Loodetavasti leitaks programmi lõppedes võimalus edasi analoogset teenust edasi pakkuda.

2.4. Arutelu ja järeldused

Lähtuvalt uurimistöö eesmärgist ja ülesannetest uuris töö autor, kui palju on neid peresid, kus pere saab toimetulekutoetust ja kus lapsed käivad koolis. Autor soovis ka teada, kui palju lapsi nendest taotleb huvikooli toetust.

Pärnu linnas on umbes 100 peret, kes saavad toimetulekutoetust. Huvikooli toetust taotleb nendest peredest ainult 17 last. See osakaal on väga väike. Uurimusest lähtuvalt võib välja tuua mittetaotlemise põhjustena: baasvajaduste täitmise vajadus, huvihariduse mitte väärtustamine, vähene teadlikkus huvikooli toetuste olemasolust.

Kuigi Pärnu linn tasub toimetulekutoetust saavale lapsevanemale huvikooli kohatasu, siis ei ole see lapsevanemale ainus kulu. Lapsevanemale kaasneb last huvikooli viies ka õppevahendite ostmise kohustus, mis võib mõnel huvialal olla suurem, kui mitme kuu õppemaks ning milliseid kulutusi lapsevanem ei ole võimeline tasuma.

Uurimuse teises osas uuriti huvikoolide soodustuste süsteemi, huvihariduse vajalikkust lapsele ja kuidas võimaldada huvitegevus neile lastele, kellel puuduvad selleks majanduslikud võimalused.

Munitsipaalhuvikoolidel on Pärnu linna poolt väljatöötatud tingimused soodustuste tegemiseks ning need on esitatud huvikoolide kodulehtedel. Tänu sellele on lapsevanematel eelnevalt võimalus nendega tutvuda. Soodustusi on nad saanud reeglina pakkuda kõigile, kes seda on vajanud.

Erahuvikoolidel väljatöötatud soodustuste süsteemi pole ja nad teevad soodustusi vastavalt vajadusele. Erahuvikoolis teatakse enamasti kõiki lapsevanemaid ja treenerid omavad laste kohta rohkem informatsiooni võrreldes munitsipaalhuvikoolidega, kuna õpilasi on erahuvikoolis vähem. Kuna erahuvikoolid saavad tulu õppemaksudest, siis seetõttu ei ole võimalik neil ka palju soodustusi teha.

Uuringus selgus, et munitsipaalhuvikoolid tõstatavad uute õpetajate järelkasvu probleemi. Selle põhjuseks saab kindlasti pidada tasu mida nad oma töö eest saadavad. Üldhariduskoolides saavad õpetajad oma töö eest kõrgemat tasu ja huvikoolide õpetajate tasu on sellest madalam. Kuigi nende töömaht on sama. Kindlasti tuleks huvikoolide õpetajate palk võrdsustada üldhariduskoolide palga.

Erahuvikoolid tunnevad kõige enam puudust finantsvahenditest, õppetöös vajalikest ruumidest ja ka lastest. Rahalistest vahenditest tundsid puudust peamiselt suuremad erahuvikoolid, kus huvitegevuses osaleb rohkem lapsi ning kellede seas on lapsi, kes vajaksid individuaalset lähenemist. Samas vahendite puudumisel ei ole võimalik õpetajaid juurde palgata ja antud võimalust lastele pakkuda. Kasvanud on nende laste hulk, kes ei suuda suures rühmas õppida. Need lapsed ei ole erivajadusega, kuid nad ei suuda suures rühmas keskenduda. Seetõttu jäävad nad teistest lastest maha ja sellisel juhul tunnevad ennast teistest kehvemini. Neid lapsi oleks võimalik aidata leides neile väiksema grupi.

Kindlasti oleks erahuvikoolidele kasuks see, kui KOV toetaks erahuvikooli rohkem läbi pearahade maksmise. Samas võib see tingida huvikoolide juurdekasvu eelkõige KOV toetuse pärast. Praeguse seisuga võib väita, et Pärnu linn on huvikoolidega kaetud ning mõnedel juhtudel on huvikoolides lapsi puudu.

Teoreetilises osas on autor püüdnud saada kinnitust sellele, et huvitegevus on lapsele vajalik. Majanduslikult kindlustamata lapsel on väga raske tegeleda huviharidusega. Kui

baasvajadused (õhk, vesi, toit, uni, peavari, soojus) on täitmata, siis on lapsel huvihariduseni jõuda väga raske.

Kõik huvikoolid olid arvamusel, et huviharidus annab igale lapsele erinevaid eluks vajalikke oskusi. Seejuures kõige tähtsamad on sotsiaalsed oskused. Läbi huvitegevuse õpib laps teistega arvestama, käitumisreegleid, suhtlemist ja kohusetunnet. Igal alal on erinevaid väljendusviise. Tänu huvitegevuses osalemisele õpib laps ennast esitlema ja saab enesekindlust, mis on edukaks inimeseks kasvamisel oluline oskus.

Reeglina osalevad lapsed huvitegevuses hea meelega ning tihti võib eelnev huvitegevus mõjutada last hilisema elukutse valikul. Huvikool on ühtlasi koht, kus laps saab tunnustust ning kus saavad võimaluse saada tunnustust ka need lapsed, kes akadeemilises plaanis ei pruugi silma paista.

Oma uurimusest lähtuvalt toob autor välja soovitusel, kuidas soodustada huvihariduse tähtsustamist ja kuidas võiks huvitegevus jõuda vähekindlustatud lasteni:

- Riiklikul tasandil huvialahariduse prioriteetide ning eesmärkide sõnastamine, stabiilse arengu kindlustamine vastavalt püstitatud eesmärkidele.
- Rahastamisskeemi väljatöötamine, kus oleks osaline ka riik: riigi, kohaliku omavalitsuse ning lapsevanema poolne proportsionaalne panustamine huviharidusse ja huvitegevusse.
- Juhendajate ja ringijuhtide kvalifikatsiooninõuete väljatöötamine koos palgaastmestikuga, mis arvestab kvalifikatsiooni ja on võrreldav üldhariduskoolide õpetajate omaga.
- Juhendajate, eestvedajate, ringijuhtide ja huvijuhtide reservi kujundamine ning selle kaudu huvihariduse ja -tegevuse järjepidevuse, jätkusuutlikkuse tagamine. Huvikoolid kasvatavad oma õpilastest õpetajaid läbi mentorluse.
- Luua MTÜ, mis pakuks vähekindlustatud lastele huviharidusega tegelemise võimalust. Pärnu linn ostaks MTÜ käest teenust ja rahastaks ettevõtmist Euroopa Liidu struktuurfondidest. MTÜ teeks koostööd kuue kuni kaheksa Pärnu linna huvikooliga ja tasuks huvikoolidele õpilase õppemaksu. MTÜ teeks koostööd linna sotsiaaltöötajate, lastekaitse spetsialistide, perearstide, laste vanemate, laste

naabruskonna ja koolidega. Lisateenusena pakuks MTÜ kõigile soovijatele e-nõustamist ja ka personaalset nõustamist.

- Tihedam koostöö lasteaedade, koolide ja huvikoolide vahel. Kool võiks olla see, kes märkab last, kelle majanduslik olukord ei võimalda lapsel tegeleda huviharidusega. Vajadusel suunaks ja leiaks kool lapsele sobiva huvitegevuse ning igal lapsel peaks olema võimalus osaleda vähemalt ühes huvitegevuses väljaspool koolitööd

Selleks, et võimaldada huviharidus vähekindlustatud lastele, tuleks alustada riigitasandilt. Tuleks luua huvihariduspoliitika. Riiklikul tasandil peaks olema riiklik huvihariduspoliitika. Tuleks tekitada toetussüsteem, mis on üle Eestiline. Alles siis tekib ülevaade kõikidest lastest, kes tegelevad huviharidusega või vajavad toetust huvihariduseks.

KOKKUVÕTE

Käesolevas lõputöös uuriti vähekindlustatud laste võimalusi huviharidusele Pärnu linnas. Töö eesmärgiks oli välja selgitada vähekindlustatud laste võimalusi huviharidusele väljaspool kooli ja teha ettepanekud, kuidas jõuaks huviharidus kõikide lasteni olenemata majanduslikust olukorrast.

Teoreetilises osas anti ülevaade huvihariduse eesmärkidest ja rahastamisest. Töö käigus tutvustati HUKK-AP ehk Huvikoolide kaasamise ja rahastamise projekti, vaesuse olemust ja laste vaesuse probleemi ning anti ülevaade vajaduste ja motivatsiooni teooriast.

Uurimuse kaudu otsiti vastusi järgnevatele küsimustele:

- Kui palju on lapsi, kes saavad toimetulekutoetust ja kui palju lapsi kasutab huvihariduse toetuse taotlemise võimalust.
- Millised on huvikoolide võimalused soodustuste tegemiseks.
- Kuidas mõjutab huviharidus last.
- Kuidas oleks võimalik toetada Pärnu linnas elavaid lapsi, kellel puuduvad võimalused huvitegevuses osalemiseks huvikoolides.
- HUKK-AP projekti olemus.

Suhtelises vaesuses elab Eestis üle viiendiku elanikkonnast, mistõttu on vaesus suureks probleemiks huvihariduse kättesaadavuses. Samas on huviharidus üks viise kuidas tagada lapsele kvaliteetne vabaaeg. Võimaldades igale lapsele kvaliteetse vabaaja aitame lastel omandada ka sotsiaalseid oskusi, mis aitab neil kasvada mitmekülgselt ja edukateks täiskasvanuteks. Huviharidus ei anna lapsele üksnes teadmisi kitsast valdkonnast, vaid avardab silmaringi ja võimaldab saadud teadmisi kasutada ka üldhariduskoolis. Ükskõik millise huvialaga laps tegeleb, on see lapse jaoks kvaliteetne vabaaeg. Seejuures peaks olema huviala valitud lapse, mitte lapsevanema huvidest

lähtuvalt. Kui lapse vabaaeg on organiseerimata, siis suurendab see võimalust sattuda nõ valesse keskkonda.

Antud uurimuse põhjal takistab huvitegevusega tegelemist vajaduste teooria. Kui peres on rahuldamata füsioloogilised vajadused, siis ei ole võimalik lapsevanemal pakkuda lapsele huvitegevust. Isegi kui kohalik omavalitsus toetab lapsevanemal õppemaksu tasumist, siis peab vanem arvestama täiendavate vahendite, mis kulub õppematerjalidele ja transpordile, mis kaasnevad lapse huvikoolis käimisega. Seetõttu kasutakse Pärnu linnas huviharidustoetust väga vähe. Huvikoolid saavad soodustustega aidata neid lapsi, kes jõuavad huvikooli ja kellel on algselt olemas vahendid huvikooli õppemaksu maksmiseks. Tulenevalt finantvahendite nappusest ei ole erahuvikoolidel võimalik lastele väljatöötatud soodustusi pakkuda.

Erahuvikoolide arvates võiks olla projekte, mis aitaksid vähekindlustatud lastel jõuda huvihariduseni. Autor on oma töös ettepanekute all toonud välja idee luua mittetulundusühing, mis pakuks jätkusuutliku huvitegevust vähekindlustatud lastele Pärnu linnas. Võimalusel plaanib autor antud ideed teostada.

Autor on oma tööd kirjutades saanud kinnitust sellele, et huviharidus on lapsele vajalik ja annab lastele erinevaid eluks vajalikke oskusi. Seejuures huvitegevuse mõju ei avaldu koheselt, vaid on pikaajaline protsess.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Abraham Maslow's Hierarchy of Needs motivational model. [www.businessballs.com/maslow.htm] 10.02.2015
2. **Adamson S, Kangas O, Kliimask J.** 1999. Vaesuse leevendamise Eestis. Taust ja sihiseaded. Tallinn: ÜRO Arenguprogramm Eestis, Tartu
3. **Bachmann, T. Mauruste, R.** 2011. Psühholoogia alused. Tea kirjastus
4. **Cropley, A. Urban, K.K.** 2000. Programmes and strategies for nurturing creativity. Oxford: Elsevier
5. **Deci EL, Ryan RM.** 2000. Self-Determination Theory and the Faci American Psychologist litation of IntrinsicMotivation, Social Development, and Well-Being. 55:68-78. American Psychologist
6. **Deci EL, Ryan RM.** 2008. Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation,Development, and Health 49: nr 3, 182-185. Canadian Psychology
7. **Haughton, J., Khander, S. R.** 2009. Handbook on poverty and inequality. 446 p . Washington, DC: The World Bank
8. Heaolu mõiste käsitlused. [http://221484.edicypages.com/tooted/maslowi-vajaduste-puramiid] 10.02.2015
9. **Hodson V, Willis M.** 1999. Discover your child`s learning style. Prisma Publishing
10. **Hunt, A.C.** Qualitative and Quantitative Conceptsin Proposal Writing: Similarities, Differences, and Controversy. University of North Dakota [www.und.nodak.edu/instruct/wstevens/PROPOSALCLASS/Huntpaper.htm] 20.03.2014
11. Huvikooli seadus 2006 – Riigi teataja 1.peatükk,nr 3

12. **Kannelmäe-Keerts, M.** Avatud uste aasta huvihariduses.
[<http://euroopa.noored.ee/uudised/avatud-uste-aastad-huvihariduses/>]
03.05.2015
13. **Kask, A.** Huviharidus on lisaväärtus kogu eluks.
[http://kanuti.tln.edu.ee/failid/huviharidus_kogu_eluks.pdf] 13.02.2015
14. **Kask, U.** 2008. Lapsed. Statistikaamet
15. Koolitusprojekt – HUKK-AP. [<http://mitteformaalne.ee/koolitusprojektid/hukk-ap-projekt/>] 20.01.2015
16. **Kukemelk E-M.** Huviharidus on üha rohkem kättesaadav ainult rikkastele peredele. [www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/delfi-video-liisa-pakosta-huviharidus-on-uha-rohkem-kattesaadav-ainult-rikkamatele-peredele?id=67610610] 24.02.2015
17. **Kutsar, D.** 2010 Vaesus Eestis. Poverty in Estonia. Statistikaamet ja Triangular OÜ
18. **Laherand, M-L.** 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. OÜ Sulesepp
19. **Maslow, A.H.** 2007. Motivatsioon ja isiksus. Mantra kirjastus
20. **Mikk, L.** 2014. Asenduskodus kasvavate laste huvitegevuse ja vabaaja veetmise võimalustest kahe asenduskodu näitel. (Bakalaureusetöö)
21. Muud toetused ja teenused. [www.sm.ee/et/muud-toetused-ja-teenused].
15.04.2015
22. Noorsootöö strateegia 2006-2013.
[www.entk.ee/sites/default/files/noorsoot%C3%B6%C3%B6%20strateegia%202006-2013.pdf] 10.02.2015
23. **Ojamaa, H.** 2013. Iga kuues Eesti laps elab suhtelises vaesuses. Postimees.
[<http://www.postimees.ee/1252892/iga-kuues-eesti-laps-elab-suhtelises-vaesuses>]
24. **Pelju, H.** 2014. Paikuse põhikooli ja Sindi gümnaasiumi 4.–8. klassi noorte huvi- ja vabaajaline tegevus kodukoha piirkonnas. (Bakalaureusetöö)
25. Pärnu huviharidus. [<http://www.parnu.ee/index.php?id=44>] 02.02.2015
26. Pärnu linna haridusvaldkonna arengukava 2013-2025
[www.riigiteataja.ee/aktiis/4251/2201/2028/P%C3%A4rnu%20linna%20haridusvaldkonna%20arengukava%202013-2025.pdf] 01.05.2015

27. **Roop, H.** 2005 Leibkondade toimetulekustrateegiad püsiva vaesuse tingimustes Jõgevamaa näitel. (Bakalaureusetöö)
28. **Sepp, V.** 2010. Andekusest ja andekatest lastest. AS Atlex ja autorid
29. **Servinski, M, Kivilaid M, Tischler G.** 2012. Eesti piirkondlik areng 2012. Eesti statistika. Tallinn
30. Temaatiline uurimus laste vaesuse vastu võitlemises kasutatavate poliitikameetmete kohta.
[<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2042&langId=et>]. 12.03.2015.
31. **Tiit, E.-M.** Vaesuse mõõtmine ja vaesus Eestis.
[<http://raulpage.org/koolitus/vaesus.pdf>]. 26.12.2014.
32. Vaesus ja sellega seotud probleemid lastega peredes. Ülevaade Statistikaameti andmete ja kohalike omavalitsuse lastekaitsetöötajate süvaintervjuude põhjal.
[http://lasteombudsman.ee/sites/default/files/ylevaade_vaesus_ja_sellega_seotud_probleemid_lastega_peredes.pdf] 20.01.2015
33. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa tegevusprogramm: sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse Euroopa raamistik. 20.01.2015
34. Vaesusest vabaks: Tasuta trenn igale lapsele aitaks avastada andeid.
[www.pealinn.ee/koik-uudised/vaesusest-vabaks-tasuta-trenn-igale-lapsele-aitaks-avastada-andeid-n30875] 01.05.2015
35. **Väli, M.** 2013. Huviharidus. Riigikogu kantselei õigus- ja analüüsiosakond

LISAD

Lisa 1. Vaesuse leevendamisele on koostatud erinevaid suunatud tegevusi

- Kooli- ja arendustoetuste süsteemi laiendamine ja kättesaadavaks muutmine alla vaesuspiiri elavatele peredele, sh tasulistest koolituskursustest ja huvialaringidest osavõtu täielik või osaline kompenseerimine.
- Subsideeritud teenuste süsteemi laiendamine alla vaesuspiiri elavatele lastega peredele (suvelaagrid, raamatud, kursused, eluase, koolitoit, koolieelsed lasteasutused jne).
- Täiendavate riigipoolsete garantiide loomise kaudu eluaseme ja esmatähtsate kestvuskaupade soetamiseks vajalike laenude kättesaadavaks muutmine alla vaesuspiiri jäävatele lastega peredele.
- Soodustingimustel eluaseme võimaldamine (munitsipaaleluruumide üürimine, erandjuhtudel ka üürivaba eluruumi kindlaks perioodiks kasutada andmine).
- Alla vaesuspiiri elavate vanemate töö ja lastehoiu ühitamise võimaluste laiendamine ja lastehoiu (osaline) kompenseerimine.
- Tööhõivesüsteemi paindlikkuse laiendamine last hooldavale vanemale võimalusi luues osaajaga, kokkuleppelise tööajaga või koduseks tööks.
- Lapsi hooldavatele vanematele tööd pakkuvate ettevõtete toetamine riiklike subsiidiumidega.
- Alla vaesuspiiri elavate vanemate tööturule naasmise toetamine laste soodustingimustel päevahoiusüsteemi paigutamise võimaldamise kaudu (sh osalemismaksu, toidukulutuste jne subsideerimine).
- Kodus väikelapsi ja krooniliselt haigeid või puuetega lapsi hooldavate alla vaesuspiiri elavate isikute tööturust eemalolekust tingitud sissetuleku kadude kompenseerimine toimetulekut kindlustavas määras.
- Võrdsete võimaluste loomine lapse ja ema tervise kaitsel alla vaesuspiiri elavates perekondades.

- Esmatähtsate tasuliste raviteenuste ja ravimite kättesaadavuse tagamine alla vaesuspiiri elavatele peredele.
- Ravikindlustust mitteomava varem mittetöötanud ja üksielava raseda, väikelast või koolieelikut hooldava ema tervise kaitse tagamine võrdselt ravikindlustatutega.
- Alla vaesuspiiri elavate laste võimete väljaarendamise kindlustamine.
- Kvaliteetse alg- ja põhihariduse kättesaadavuse tagamine vaesest perest ja vanemliku hoolitsuseta lastele.
- Alla vaesuspiiri elavate andekate laste võimete väljaarendamise toetamine, sh erivõimete väljaarendamise toetamine ja erivajadustest tulenevate ressursipuudujääkide kompenseerimine.
- Alla vaesuspiiri elavate vanemliku hoolitsuseta ja väärkoheldud laste kasvukeskkonna korrigeerimine.
- Lastekaitsealase võrgustikutöö arendamine (koolikohustuse täitmise jälgimine, abi- ja toetussüsteemi — turvakodu, kasupere, tugikeskus, koolisotsiaaltöö — laiendamine jne).
- Alatoitluse all kannatavate laste toitumistingimuste parandamine.
- Vaesest perest ja vanemliku hoolitsuseta laste vaba aja sisustamise organiseerimine (tasuta huvi- ja õpigrupid igapäevaoskuste treenimiseks, sportlikud treeningud jne).
- Kaitse organiseerimine vaesest perest ja vanemliku hoolitsuseta laste eksploateerimise vastu.
- Vähekindlustatud ja vanemliku hoolitsuseta kooliealistele lastele (alates 10 a) eakohase ja korraldatud töötamise võimaluste laiendamine koos pideva töötingimuste ja turvalisuse kontrolli rakendamisega.
- Vähekindlustatud, vanemliku hoolitsuseta ja lasterikaste perede lastele soodustingimustel töö- ja puhkelaagrite korraldamine

Lisa 2. Uurimus vähekindlustatud laste huviharidus võimaluste kohta Pärnu linnas

Vastuseid käsitlen töös anonüümselt.

I osa. Huvikooli üldosa

1. Kui palju lapsi osales huvikoolis 2014/2015 õppeaasta alguse seisuga? Kas õppeaasta keskel lisandus õppetöösse lapsi ja kui palju?
2. Millised on huvikooli poolt pakutavad soodustused (sh vähekindlustatud lastele) ja mis tingimustel antud soodustusi saadakse?
3. Kes huvikoolis otsustab soodustuse saamise üle?
4. Kui palju taotleb soodustusi ja kui paljud taotlejatest soodustust saavad?
5. Kuidas saavad lapsevanemad teada soodustustest? (nimeta teavituskanalid, mida huvikool kasutab; kas neid on piisavalt)
6. Millest tunneb huvikool kõige enam puudust?

II osa. Huvihariduse mõju lastele

7. Kas laste majanduslik olukord mõjutab huvikoolis käimise pühendumust ja kuidas?
8. Kuidas mõjutab last huviharidus? (kas annab eluks vajalikke teadmisi ja/või oskuseid, milliseid?)
9. Kuidas oleks võimalik toetada neid Pärnu linnas elavaid lapsi, kellel puuduvad võimalused huvitegevuses osalemiseks huvikoolides?

Lisaks munitsipaalkoolidele: Kas huvikoolidesse uute õpetajate juurdekasv on piisav?

Lisa 3. Küsimused Pärnu Linnavalituse HUKK-AP koordinaatorile

HUKK-AP projekt ehk Huvikoolide Kaasamise ja Arengu Programm“

1. Millest on saanud alguse HUKK–AP projekt? Projekti tutvustus
2. Kes on projekti partnerid?
3. Milliseid lapsi kaasatakse projekti?
4. Kui palju lapsi osaleb hetkel selles projektis?
5. Milliseid üritusi korraldate selle projekti raames?
6. Mis on suurim saavutus selle projekti raames
7. Kuidas on huviharidus muutnud neid lapsi, kes on saanud võimaluse huvihariduseks tänu HUKK–AP`ile?
8. Mis saab peale projekti lõppu?

SUMMARY

NECESSITY AND OPPORTUNITIES OF AFTER SCHOOL ACTIVITIES FOR DISADVANTAGED CHILDREN ON THE EXAMPLE OF TOWN PÄRNU

SIIRI JÕUL

The current thesis researches the opportunities for after school activities for disadvantaged children on the example of town Pärnu. The aim of this paper was to identify the options for after school activities amongst disadvantaged children and provide suggestions how to reach all families regardless of their economic status.

Poverty can be defined on an individual,- household,- and national level. There are rich and poor countries in the world. European countries are mostly affluent and greater amount of people have better life standards. However the poverty is not unknown in Europe. “Relative poverty” in 2011 in Estonia was 17.5% of the population (Statistics Estonia). The procentual share of people living in “Relative poverty” remained equal compared to the previous year, despite of the increase of salary income per capita.

Children are obliged to attend school; however there is plenty of time after school, which is not used for homework. Time is certainly needed for unwinding, however children in their “active age” are not aware of passive rest, neither wish to sleep after school. Therefore their time can be filled with activities to avoid them spending too much time in front of computer, TV or hanging out on streets without supervision. Therefore, it is important to attend sport clubs, children’s camps, trainings, etc.

Young people gain necessary competences through after school activities, e.g. creativity, courage, cooperation and problem-solving; knowledge of healthy lifestyle, practical experiences in various fields and social skills. Estonia’s after school activities are comprehensive, with high quality and allow to visit all areas previously listed.

Unfortunately it is not available for all young people. Often it remains inaccessible for those who need it the most. The obstacles are as well as family and economic limitations, as quality, content and availability near home.

The purpose of the thesis is to clarify opportunities for disadvantaged children for after school activities and brainstorm the ideas how to bring it to all children who are interested, regardless of economic status.

According to the aim of the paper, the following main research tasks have been raised:

1. Examine literature for the impact of recreational activities for children development.
2. Study the situation of Pärnu's children who do not have financial possibilities for after school activities and how many children use the educational grants.
3. Carry out interviews with Pärnu's hobby schools for information on their benefit methods and system.
4. Carry out interviews with the HUKK-AP project coordinator in Pärnu to introduce the project.

Theoretical overview focuses on the objectives and funding of after school activities. The HUKK-AP also known as after school clubs evolvement and funding project was introduced. An overview of the poverty problems and of its impact on children was given, as well as the background of theory for needs and motivation. After school activities help young people to grow into successful and versatile adults. It does not focus on narrow fields, but broadens the child's horizon and develops their social skills. No matter what hobby child is engaged to, it is his/her quality leisure time. If the child's leisure time is unorganized it increases the risk of getting into the "wrong" environment.

Maslow's hierarchy of needs puts limits to participate in after school activities. If there are problems with physiological needs a parent cannot provide hobby activities for children. Even if the local government supports parent to pay tuition fees, the parent must take into account the additional financial and transport costs which involves the child's attendance at school. Therefore, the interest of using the financial support for after school activities is very limited in Pärnu. Public after school activity clubs can provide benefits to children who have initially funds to pay tuition fees. Private after school clubs cannot offer designed discounts as the income of the children is used for all

variable costs.

In the opinion of the schools, projects should be made available in order to support disadvantaged children to reach after school activities. Author of the thesis has brought out an idea to create a non-profit organization providing sustainable after school activities for disadvantaged children in Pärnu.

Children's hobbies are not valued enough. If one child was able to engage in at least one activity they like, Pärnu would have healthier children who better can coop with the changing dynamics of the nowadays world. The parents play the key role in facilitating the correct activities to their children. They have to align with children's interests as opposed to needs of any other family member.

The study showed that after school activities are necessary for children as it provides them with the toolkit for life including all social, creativity, problem-solving competences, etc., and gives them the right idea of a healthy life style. The effect of after school activities is not immediate, as any other change it is a long term process.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Siiri Jõul,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Huvihariduse vajalikkus ja võimalused vähekindlustatud lastele Pärnu linna näitel“, mille juhendaja on Kandela Õun,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Pärnus, 20.05.2015